

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เยาวชนกระทำผิดกฎหมาย (Juvenile Delinquents) เป็นเยาวชนส่วนหนึ่งของประเทศที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เป็นสติปัญญา และกำลังในการพัฒนาบ้านเมืองในอนาคต ถ้าเยาวชนเหล่านี้ขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อสังคมและประเทศชาติ แล้วยังมุ่งที่จะกระทำผิดกฎหมายต่อไป ก็จะเป็นปัญหาต่อสังคมและประเทศ ทำให้เกิดความอ่อนแอ ไร้สาระส่าย ขาดความมั่นคง ความสงบสุข การพัฒนาประเทศล่าช้า เนื่องจากต้องใช้เวลาและงบประมาณในการปราบปรามเยาวชนกระทำผิดกฎหมายเหล่านี้แทนที่จะนำมาพัฒนาประเทศชาติให้รุ่งเรือง ในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาจำนวนผู้กระทำผิดกฎหมายมิได้ลดลงมีแต่คงที่หรือเพิ่มจำนวนมากขึ้น มีทั้งเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายเป็นครั้งแรกและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายซ้ำแล้วซ้ำอีก (สถานพินิจและคุ้มครองเด็กกกลาง ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง 2533)

เยาวชนช่วงอายุ 15-18 ปี เป็นช่วงที่มีการกระทำผิดสูงที่สุดกว่าช่วงอายุอื่น (Helms and Turner 1981 : 417) ซึ่งสอดคล้องกับสถิติของประเทศไทยปีพุทธศักราช 2533 ที่พบว่าจำนวนเยาวชนกระทำผิดกฎหมายสูงสุดอยู่ระหว่างช่วงอายุ 15-18 ปี พบว่ามีถึงร้อยละ 74.87 (สถานพินิจและคุ้มครองเด็กกกลาง ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง 2533)

เยาวชนกระทำผิดกฎหมายจะมีอัตมโนทัศน์ในทางลบ พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากปกติที่จะนำไปสู่การกระทำผิดกฎหมาย มีบุคลิกภาพที่ไม่มั่นคง ชอบทำลาย ชอบเป็นปรปักษ์กับผู้อื่น (Ahlstrom and Havighurst cited by Helms and Turner 1981 : 148)

เนื่องจากเยาวชนเหล่านี้จะต้องเติบโตเป็นพลเมืองซึ่งเป็นอนาคตของชาติ อีกทั้งยังเป็นวัยรุ่นซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต มีการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กไปสู่วัยรุ่น มีการ

เปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เป็นระยะที่จะค้นหาตัวเองสนใจใคร่รู้จักตนเอง (Erikson 1959) การที่เรามีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองหรืออัตมโนทัศน์ในทางลบย่อมมีการกระทำที่เป็นปัญหาซึ่งนำไปสู่ความล้มเหลวในชีวิตได้ การช่วยเหลือเยาวชนเหล่านี้ให้มีอัตมโนทัศน์ในทางบวกสามารถรับรู้ถึงความสำเร็จ ความพึงพอใจในชีวิตและคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ สามารถแก้ไขปัญหาคความยุ่งยากหรือความกดดันต่าง ๆ ได้ มีการปรับตัวเพื่อดำรงชีวิตอยู่ในภาวะปกติสุขได้ พฤติกรรมการแสดงออกของเขาก็จะเปลี่ยนจากลบเป็นบวก

อัตมโนทัศน์ เป็นการที่บุคคลมองว่าตนเองคืออะไร มีบทบาทอย่างไร "ตน" เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเจริญเติบโตและพัฒนาการด้านสังคม (Super cited by Sideman 1960 : 449) เป็นการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าของตนเอง (Rogers 1951:136) พัฒนาการของอัตมโนทัศน์เกิดจากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การที่บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองในทางบวก เขาจะรู้สึกว่าเขาเองมีความสามารถ มีคุณค่า มีรูปร่างหน้าตาดี มีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก เข้าสังคมได้ดี แต่ถ้าเขามีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองในทางลบ ไม่มีคุณค่า เขาจะขาดความมั่นใจในตนเอง เก็บตัว ไม่กล้าแสดงออก หินสังคม (อำไพ ศิรินิพนธ์ 2515 : 9) อัตมโนทัศน์ประกอบด้วย การรับรู้ลักษณะและความสามารถของตน การรับรู้และความนึกคิดที่เกี่ยวกับตนในด้านที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม คุณค่าที่ให้กับประสบการณ์ เป้าหมายและอุดมคติที่รับรู้ว่ามีคุณค่าในทางบวกและลบ (Rogers 1951 ; สุภาพรรณ โคตรจรัส 2532)

อัตมโนทัศน์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลนั้น ๆ เป็นเหมือนแกนของพฤติกรรมของบุคคลหรือเป็นแบบแผนในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เป็นศูนย์กลางในการกำหนดลักษณะพฤติกรรมและบุคลิกภาพของบุคคล บุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ทางลบจะมีขอบเขตการรับรู้แคบ อารมณ์อ่อนไหว วิตกกังวลได้ง่าย หมกหมุ่นอยู่กับการปกป้องตนเอง ในทางตรงกันข้าม บุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวกจะมองโลกกว้างตามสภาพความเป็นจริง สามารถยอมรับประสบการณ์ต่าง ๆ ได้อันจะนำไปสู่ความสำเร็จ และรับรู้ความสามารถของตนเองอย่างแท้จริง (Stuart & Sundeen 1987 : 397)

อัทมโนทัศน์จะมีการพัฒนาตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยผู้ใหญ่และจะลดลงในวัยชรา มีการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ เวลา บทบาทในสังคม รวมทั้งประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอัทมโนทัศน์ของเยาวชนกระทำผิดกฎหมายที่มีอัทมโนทัศน์ต่ำกระทำได้หลายวิธีแต่การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มจะให้ผลดีกว่า เนื่องจากมีบรรยากาศแห่งการยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข มีความอบอุ่น มีความจริงใจ (Glasser 1965 : 63-69) การให้ความช่วยเหลือแก่วัยรุ่นที่จะได้ผลดีนั้นควรรู้วิธีการกลุ่ม เนื่องจากวัยรุ่นจะมีลักษณะแสวงหาเอกลักษณ์และสร้างบทบาทความเป็นผู้ใหญ่ ต้องการอิสระ มีความเชื่อมั่นตนเองน้อย ต้องการให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าของตน ต้องการให้ตนเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน ต้องการเป็นสมาชิกที่มีส่วนร่วมของสังคม การให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มจะช่วยให้วัยรุ่นค้นพบว่าตนต่างก็เป็นบุคคลที่สำคัญ รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าแท้จริง ได้รับการยอมรับจากเพื่อนวัยเดียวกัน เหล่านี้เป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของวัยรุ่นมากกว่าในวัยอื่น จากประสบการณ์ของการยอมรับนี้จะเป็นพลังให้ตนเห็นความสำคัญของตน เกิดความเชื่อมั่นและกล้าที่จะเผชิญกับปัญหาของตนและแก้ไขปัญหานั้น วัยรุ่นยังได้พบแบบอย่างที่ดีที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเขา เขาจะแสวงหาความสอดคล้องกันระหว่างตนตามความเป็นจริงกับตนในอุดมคติ เขาจะเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมแล้วแสดงตนเป็นคนใหม่ต่อบุคคลภายนอก (Ohlsen 1977 : 1-18)

การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม เป็นกระบวนการให้การช่วยเหลือบุคคล มีการแลกเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดซึ่งกันและกัน เรียนรู้ที่จะให้ความหมายต่อความเป็นบุคคลของตนและผู้อื่น รวมทั้งเกิดบูรณาการในด้านความคิดและความรู้สึกด้วย (Mahler 1969 : 11-13) มีบรรยากาศแห่งความลึกซึ้ง จริงใจ มีความอบอุ่น มีการยอมรับ (Rogers 1951) มีผู้สนใจศึกษาการพัฒนาอัทมโนทัศน์โดยกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม ในกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เช่น ออลเซน (Ohlsen 1977 : 1B-6B) ศึกษาผลของการพัฒนาการยอมรับตนเองโดยใช้กลุ่มปรึกษาเชิงจิตวิทยาในนักเรียนระดับ 9 พบว่ามีการยอมรับตนเองมากขึ้น พรณวิภา ถาวรประเสริฐ (2533) ศึกษาผลของการใช้กลุ่มบำบัดแบบประคับประคองที่มีต่ออัทมโนทัศน์และการติดยาเสพติดซ้ำของผู้ป่วยที่มารับการรักษาในโรงพยาบาลธัญญาลักษณ์ พบว่ากลุ่มทดลองมีอัทมโนทัศน์สูงกว่ากลุ่มควบคุม

ในประเทศไทยยังไม่มีการศึกษาเพื่อพัฒนาอัตมโนทัศน์ในเยาวชนกระทำผิดกฎหมาย โดยการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำวิธีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มมาใช้พัฒนาอัตมโนทัศน์ของเยาวชนกระทำผิดกฎหมาย อันจะมีผลให้เยาวชนมีอัตมโนทัศน์เพิ่มขึ้นในทางบวก

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

อัตมโนทัศน์ (Self-Concept)

"อัตมโนทัศน์" (Self-Concept) เป็นระบบโครงสร้างของการรับรู้ ทัศนคติ ความรู้สึก ความเข้าใจ การยอมรับ และการประเมินเกี่ยวกับตนเองของบุคคลที่ทำให้บุคคลนั้นแสดงออกเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ และมีผลมาจากความเชื่อซึ่งสัมพันธ์กับความต้องการพื้นฐานของบุคคลนั้นด้วย (Rogers 1951 : 498) เป็นการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ที่ถูกจัดเป็นระบบมากหรือน้อย ซึ่งเป็นผลมาจากการสังเกตตนทั้งในอดีตและปัจจุบัน เป็นสิ่งที่บุคคลเชื่อเกี่ยวกับตนเอง เป็นศูนย์กลางที่บุคคลใช้ในการพิจารณาเพื่อเข้าใจตนเอง (Reimy cited by Dinkmeyer 1956 : 784) เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมและแสดงพฤติกรรมตามที่ตนเป็น (Lazarus 1963 : 61) เป็นทัศนคติที่มีต่อตนเอง การเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองตั้งแต่เด็กจนโต (Kendler 1962 : 459-461) เป็นโลกภายในของบุคคล เป็นผลรวมของความรู้สึก ความคิดว่าตนคืออะไร มีอะไรอยู่ รวมทั้งความรู้สึกเกี่ยวกับลักษณะนิสัย และคุณสมบัติของตน (Jersild 1963: 7)

อัตมโนทัศน์จึงเป็นเรื่องของความคิด ความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองที่ทำให้บุคคลนั้นตระหนักในความจริงที่เกี่ยวกับตน ซึ่งก่อให้เกิดการมองเห็นตนเอง ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ รวมทั้งจริยธรรม ความเชื่อ วัฒนธรรมและสังคม

โรเจอร์ส (Rogers 1961) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพไว้ว่าสรุปได้ดังนี้

1. แต่ละบุคคลต่างมีชีวิตอยู่ในโลกของประสบการณ์ของตนเอง ซึ่งมีฉัน หรือของฉัน หรือตัวฉันเองเป็นศูนย์กลาง

2. แต่ละบุคคลต่างพยายามต่อสู้ ฝ่าฟันอุปสรรค เพื่อดำรงชีวิตของตนเอง เพื่อพัฒนาและสร้างเสริมตนเอง ไปสู่ขีดจำกัดสูงสุดของพัฒนาการและความต้องการของตน เพื่อพัฒนาไปสู่ความต้องการเข้าใจและยอมรับความสามารถของตนเอง เพื่อไปสู่ความเป็นอิสระ และมีความรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้น พร้อมทั้งพัฒนาตนเองไปสู่การเรียนรู้พฤติกรรมต่าง ๆ ที่เป็นไปตามมาตรฐานของสังคม

3. บุคคลจะมีปฏิกริยาโต้ตอบต่อประสบการณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เขาได้รับรู้ และสอดคล้องกับโลกประสบการณ์ของตนเอง การโต้ตอบเป็นไปตามที่ตนรับรู้ สิ่งที่ได้รับรู้เป็นจริง สำหรับเขา

4. ประสบการณ์ใด ๆ ก็ตามที่ขัดกับโครงสร้างของตน เขาจะรับรู้ว่าเป็นตัวคุกคาม หรือสิ่งที่คุกคาม (Threat) เขา การรับรู้ดังกล่าวถ้ามีมากขึ้นก็ยิ่งจะทำให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรม การกระทำ และการแสดงออกหรือการโต้ตอบต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงได้ยาก เขาจะพยายามต่อต้านการรับรู้ หรือประสบการณ์ใด ๆ ที่ไม่สอดคล้องกับการรับรู้ของเขา เพื่อรักษาโครงสร้างของตนไว้

5. แนวโน้มภายในของแต่ละบุคคลจะพัฒนาไปสู่ความมีสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ พยายามที่จะเป็นตัวของตัวเอง สามารถใช้ชีวิตภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ มีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเหตุและผล มีพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์

อัทมโนทัศน์เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่แสดงออกของมนุษย์โดยเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลและบุคคลแสดงพฤติกรรมตามที่ตนรับรู้ เนื่องจากอัทมโนทัศน์เป็นองค์ประกอบหนึ่งของตนและเป็นองค์ประกอบของบุคลิภาพที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแสดงออก การที่บุคคลรับรู้ภาพรวมของตนเป็นการผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมในลักษณะเฉพาะตัว พฤติกรรมที่แสดงออกเป็นผลจากความนึกคิดเกี่ยวกับตนซึ่งมีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความคิด ความรู้สึก ความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ของบุคคล การปรับตัวช่วยให้เราเข้าใจพฤติกรรม ทำนายพฤติกรรมและเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้อื่น คนที่มีความนึกคิดเกี่ยวกับตนในทางบวก (Positive) จะมีความนึกคิดต่อผู้อื่นในทางบวก ยอมรับตนเองและผู้อื่น แต่ถ้ามีความคิดต่อตนในทางลบ ก็จะคิดไม่ดีต่อผู้อื่น (Negative) (อัมไพ ศิริพิพัฒน์ 2515 : 91-92) การเรียนรู้ของตนเกิดจากประสบการณ์ที่บุคคลได้ตอบสนองความต้องการของเขา เพื่อให้ร่างกายของเขาอยู่ในสภาวะสมดุลย์ การที่

บุคคลพยายามที่จะตอบสนองความต้องการนี้เองทำให้เขาต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งทางวัตถุและสังคม ตามวิธีการที่เขาคิดว่าเหมาะสม เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่เขาต้องการ ขณะเดียวกันบุคคลก็ต้องประเมินผลการกระทำของตนเอง เพื่อให้เป็นไปตามทัศนคติของสังคม และการประเมินผลการกระทำของตนเปรียบเทียบกับคนอื่น ๆ นี้เองทำให้เกิดอัตมโนทัศน์

ดังกล่าวมาแล้วว่าอัตมโนทัศน์เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับทัศนคติ ความรู้สึก และการยอมรับที่แต่ละคนมีต่อตนเอง ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองเป็นอย่างไร จะสะท้อนให้เห็นว่าเขา มองบุคคลอื่นเช่นไร ถ้ามีความรู้สึกเกี่ยวกับตัวเองในทางบวกจะมองบุคคลอื่นในแง่ดีและปฏิบัติต่อเขาดี แต่ถ้ามีความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางลบก็จะมองบุคคลอื่นในทางไม่ดี ผลรับคือความขัดแย้ง ผู้อื่นไม่ชอบ

การพัฒนาอัตมโนทัศน์

การพัฒนาอัตมโนทัศน์ของบุคคลนั้นเริ่มมาตั้งแต่วัยทารก (Rogers 1951, สุภาพรรณ โคตรจรัส 2532) ความนึกคิดเกี่ยวกับตนบางส่วนของทารกจะนำสู่การรับรู้อย่างรู้ตัว เป็นเหตุการณ์ในสนามแห่งปรากฏการณ์ที่แยกแยะออกมาเป็น "ตน" หรือ "ฉัน" หรือสัมพันธ์กับ "ตน" หรือ "ฉัน" และกลายเป็น "ความนึกคิดเกี่ยวกับตน" (Self-Concept) ในขณะที่ทารกมีการรับรู้เกี่ยวกับตน ทารกได้พัฒนาความต้องการให้ผู้อื่นมีทัศนคติในทางบวกกับตน ซึ่งเป็นความต้องการขั้นหัตถิยภูมิ หรือความต้องการที่เกิดจากการเรียนรู้ ได้แก่ ความต้องการความรัก ความอบอุ่น การยอมรับ ความเคารพนับถือจากผู้อื่น ทารกจะลงความเห็นเชิงสันนิษฐานจากท่าทีการแสดงออกของผู้อื่น เช่น น้ำเสียง ท่าทาง ทารกจะพัฒนาการรับรู้ทั้งหมดว่าผู้อื่นยอมรับตนอย่างไร และมีแนวโน้มที่จะสรุปประสบการณ์ใหม่ ทัศนคติในทางบวกต่อตนเองไม่ขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้อื่นต่อไปแล้ว แต่เป็นความต้องการที่เกิดจากการเรียนรู้ประสบการณ์ของการเป็นที่รักหรือไม่ จะแยกแยะออกมาสัมพันธ์กับตนและพัฒนาเป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับตน ซึ่งเป็นผลให้พัฒนาความต้องการมีทัศนคติในทางบวกต่อตนเอง หรือให้คุณค่าต่อตนเองในทางบวก มีการยอมรับและเคารพตนเอง การยอมรับหรือมีทัศนคติในทางบวกจากผู้อื่นอย่างไม่มีเงื่อนไข จะช่วยจัดการพัฒนาเงื่อนไขของความมีคุณค่า และนำไปสู่การยอมรับหรือมีทัศนคติในทางบวก

ต่อตนเองอย่างไม่มีเงื่อนไข ทำให้ความต้องการเป็นที่ยอมรับและมีทัศนคติในทางบวกจากผู้อื่น ความต้องการยอมรับและมีทัศนคติในทางบวกต่อตนเอง มีความสอดคล้องกับกระบวนการให้คุณค่าของชีวิตซึ่งทำให้มีการปรับตัว

การพัฒนาความไม่สอดคล้องระหว่างตนและประสบการณ์นั้น การยอมรับและมีทัศนคติในทางบวกต่อตนเองนำไปสู่การเลือกรับรู้ประสบการณ์ตามเงื่อนไขของความมีคุณค่า มีการให้สัญลักษณ์หรือการรับรู้อย่างรู้ตัวอยู่ในจิตสำนึก แต่ประสบการณ์ที่ขัดแย้งกับเงื่อนไขความมีคุณค่าจะถูกเลือกรับรู้ หรือรับรู้อย่างบิดเบือน หรือปฏิเสธการรับรู้อย่างรู้ตัว ประสบการณ์ที่มีส่วนสัมพันธ์กับตนแต่ไม่ได้รับการให้สัญลักษณ์ หรือมีการรับรู้อย่างรู้ตัวตามความเป็นจริง และไม่ได้รวมเข้ามาในโครงสร้างของตนเหล่านี้ ทำให้เกิดความไม่สอดคล้องระหว่างตนและประสบการณ์ ซึ่งนำไปสู่การปรับตัวไม่ได้ของบุคคล ถ้าบุคคลได้รับความรักและการยอมรับมากขึ้นจะเกิดการยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข ทำให้เกิดความสอดคล้องระหว่างประสบการณ์และตนเองมากขึ้น

การพัฒนาอัตมโนทัศน์ในวัยต่าง ๆ

วัยทารก ช่วงแรกของชีวิตเด็กจะพึ่งตนเองไม่ได้บุคคลรอบข้างจึงมีความสำคัญต่อชีวิตเด็ก ถ้าเด็กได้รับความรัก ความเอื้ออาทรอย่างดี เด็กจะพัฒนาเกี่ยวกับความสามารถในการที่จะรักผู้อื่น และจะพัฒนาความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางบวก เด็กจะแสดงพฤติกรรมตามความคาดหวังของบุคคลที่มีความสำคัญต่อชีวิตของเด็ก และจะแทรกซึมเข้าสู่อัตมโนทัศน์ของเด็ก แต่ถ้าพฤติกรรมของบุคคลรอบข้างที่ก่อให้เกิดความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางลบ เด็กจะรู้สึกต่อตนเองไม่ดี รู้สึกช่วยตนเองไม่ได้ ไม่มีความสามารถ ไม่มีคุณค่า ไม่เป็นที่ต้องการ ไม่มีความอบอุ่น เด็กจะมีพฤติกรรมที่ขัดแย้งกับสภาพแวดล้อม

วัยเด็ก กลุ่มเพื่อนเริ่มมีความสำคัญต่อเด็ก เด็กจะมีโอกาสสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน เด็กจะได้เรียนรู้หลาย ๆ สิ่งเกี่ยวกับตนเอง เช่น ความสามารถของตนเอง ปฏิบัติการของเพื่อน ๆ ต่อตน การแสดงพฤติกรรมของตนเหมาะสมกับบทบาททางสังคมหรือยัง สิ่งเหล่านี้มีความสำคัญในการพัฒนาความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองเพื่อจะได้ไปเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและสังคม

วัยรุ่น เป็นช่วงที่ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองไม่ว่าในทางบวกหรือทางลบมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของเด็ก ผู้มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองดีจะมุ่งหวังที่จะประสบ

ความสำเร็จ มีความรับผิดชอบ มีความสุขและถ้าความคาดหวังของเราสอดคล้องกับความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเองเราจะประสบความสำเร็จทั้งชีวิตและสังคม แต่ถ้ามีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางลบจะมองตนเองไม่มีความสามารถขาดความรับผิดชอบ ไม่เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น ๆ การรู้จักตนเองก็จะลบบึงขึ้นจะนำไปสู่ความล้มเหลว

วัยผู้ใหญ่ พัฒนาการของอัตมโนทัศน์จะสูงขึ้นเรื่อยๆมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปตามการเรียนรู้และประสบการณ์

โรเจอร์ส (Rogers 1961) เน้นการเข้าใจตนเอง ยอมรับนับถือตนเอง การมีความคิดที่อิสระ มีส่วนในการพัฒนาตน การเรียนรู้ของตนเกิดจากประสบการณ์ที่บุคคลได้ตอบสนองความต้องการของเขา ทำให้เขาต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัตถุตามวิธีการที่เขาคิดว่าเหมาะสมใน 3 ส่วนคือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนตามที่แท้จริง (Actual Self หรือ Real Self) ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองตามการประเมินว่าคนที่อยู่ร่วมกับตนมองตนอย่างไร (Self evaluation) และความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองในอุดมคติ (Self ideal) เป็นความรู้สึกและทัศนคติต่อตนเองว่าตนอยากจะเป็นอย่างไร เป็นภาพที่ตนอยากจะเป็น ซึ่งความคิดเห็นเหล่านี้จะเป็นไปตามต้องการหรือไม่ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของครอบครัวและสังคม การเกิดปัญหามักเกิดจากความไม่สอดคล้องกันระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองทั้ง 3 ส่วนนี้

อัตมโนทัศน์สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ เวลา และบทบาทในสังคมของบุคคล (Kendler 1962 : 467) รวมทั้งประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับ (Epstein 1973 : 416) ซึ่งโรเจอร์ส (Rogers cited by Hall and Lindzey 1966 : 476) สรุปการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์เป็นผลจากภาวะและการเรียนรู้ของบุคคล องค์ประกอบในการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ได้แก่

1. สังคมที่บุคคลอาศัยอยู่ การยอมรับหรือไม่ยอมรับจากสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นหรือด้อยลงของอัตมโนทัศน์ของบุคคลนั้น
2. บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อบุคคลนั้นๆ เช่น บิดามารดา ครู เพื่อน เป็นต้น
3. อัตมโนทัศน์ตามอุดมคติ (Ideal Self-Concept) มีผลต่ออัตมโนทัศน์

การตั้งปณิธานไว้สูงแต่อัศวินทัศนคติจริงของตนไม่สูงตั้งปณิธานที่ตนตั้งไว้ก็อาจจะ เป็นสาเหตุให้เกิด ความท้อแท้รู้สึกว่าคุณค่าตัวเองไม่มีคุณค่า ทำให้อัศวินทัศนคติต้องลงได้

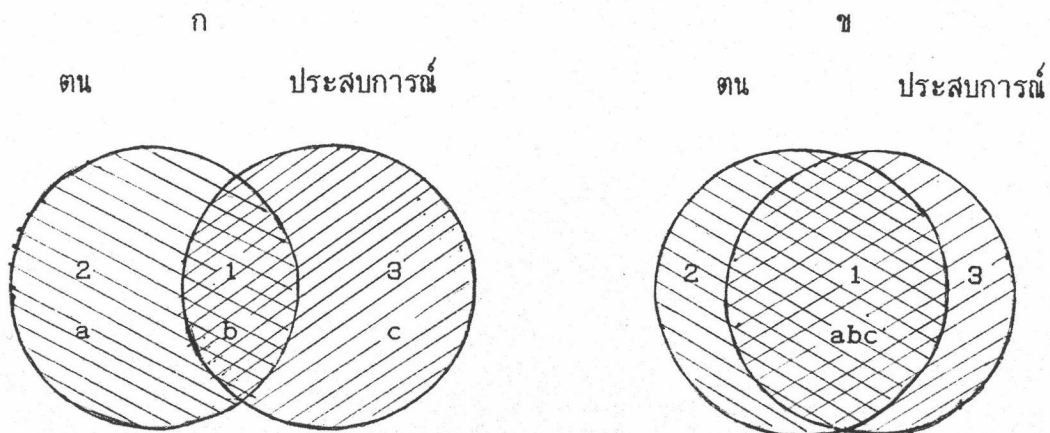
บรรยากาศที่นำไปสู่การพัฒนาอัศวินทัศนคติในทางบวก (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2523 : 10 - 11) ประกอบด้วย 6 ประการดังนี้

1. บรรยากาศที่ท้าทาย โดยจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับบุคคลนั้น กระตุ้นให้กำลังใจเพื่อให้ ประสบความสำเร็จในกิจกรรม ควรให้เขารู้สึกว่าอิสระ ไม่รู้สึกว่าคุณค่าบีบบังคับ
2. บรรยากาศที่อิสระ เป็นบรรยากาศที่ช่วยให้บุคคลนั้นเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และยอมรับนับถือในความสามารถของตน มีโอกาสตัดสินใจและเลือกสิ่งที่มีความหมายและมีคุณค่า ตามความนึกคิดของเขา ซึ่งรวมถึงโอกาสที่จะผิดพลาดด้วย บรรยากาศเช่นนี้จะก่อให้เกิดการเรียนรู้และเกิดความมั่นใจในตนเอง
3. บรรยากาศที่มีการยอมรับนับถือ การเห็นคุณค่าในบุคคลนั้นอย่างจริงจังเป็นสิ่ง สำคัญในการพัฒนาอัศวินทัศนคติ เขาจะรู้สึกว่าคุณค่าและยอมรับตนเองด้วย ความรู้สึกเช่นนี้ เป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับผู้ที่มีปมด้อยหรือขาดความมั่นใจในตนเอง
4. บรรยากาศที่มีความอบอุ่น การเป็นมิตร การยอมรับ การให้ความช่วยเหลือ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนการเอื้ออาทรจะช่วยให้เกิดความร่วมเย็นใจ จะทำให้เกิด ความรู้สึกอบอุ่น มีความรักให้แก่ผู้อื่น
5. บรรยากาศแห่งการควบคุม หมายถึง บรรยากาศที่มีระเบียบวินัย แต่มิได้อยู่ ภายใต้อาการควบคุมลงโทษ เพื่อให้บุคคลนั้นรู้ว่าสิ่งใดควรทำไม่ควรทำ
6. บรรยากาศแห่งความสำเร็จ การแสดงความเห็นชอบจากบุคคลอื่นมีความสำคัญ ต่อบุคคลนั้น มีผลต่อความสำเร็จในการทำกิจกรรมต่างๆ และการไม่ได้รับความเห็นชอบจะมี ผลให้ความสำเร็จในการทำกิจกรรมต่างๆน้อยลง ในการสร้างบรรยากาศแห่งความสำเร็จ จึงควรพูดถึงสิ่งที่คุณค่าความสำเร็จมากกว่าสิ่งที่คุณค่าล้มเหลว การที่เราคำนึงถึงแต่ความล้มเหลว จะมีความคาดหวังต่ำซึ่งไม่ช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี เพราะเรารู้ว่าคุณค่าตัวเองมีความ สามารถนั้นมาจากความสำเร็จ

การปรับตัวของบุคคลขึ้นกับประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคล ต้องเข้าใจถึงกรอบการรับรู้ของบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วยความรู้สึก การรับรู้ ความหมาย และความจำที่นำมาสู่การรับรู้ตัวได้ โดยต้องมีความเข้าใจอย่างร่วมรู้สึก (Empathy) เสมือนหนึ่งเป็นตัวเขากรอบการรับรู้ของบุคคลนั้นมีการพัฒนามาตั้งแต่แรกเกิด เมื่อทารกเริ่มมีชีวิต เขาจะพัฒนาความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ และให้คุณค่ากับสิ่งที่มาตอบสนองความต้องการของเขา ทารกจะรับรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ แยกแยะและให้สัญลักษณ์ จนกลายเป็นประสบการณ์ส่วนตัว (Self experience) ซึ่งจะพัฒนาต่อมากลายเป็นความนึกคิด หรืออัตมโนทัศน์ (Self-Concept) โดยเริ่มจากความต้องการพื้นฐานซึ่งได้แก่

1. ความต้องการความรัก ความสนใจ และการยอมรับจากผู้อื่น (need for positive regard)
2. ความต้องการเป็นที่ยอมรับของตนเอง (need for positive self regard)
3. ความต้องการที่จะพัฒนาเงื่อนไขแห่งความมีคุณค่า (Conditions of worth) โดยเด็กจะเริ่มแยกได้ว่าภายใต้เงื่อนไขใดที่เขาจะได้รับความรักจากผู้อื่นและสนองตอบความต้องการที่เป็นที่ยอมรับของตนเอง แต่จะหลีกเลี่ยงภาวะที่ก่อให้เกิดความขุ่นใจ เด็กจึงเริ่มมีชีวิตอยู่บนเงื่อนไขแห่งความมีคุณค่า หรือเป็นการยอมรับเอาค่านิยมต่าง ๆ ของผู้อื่นมาเป็นของตน เด็กจะควบคุมพฤติกรรมของตนโดยมีเงื่อนไขจากภายนอก

การอบรมเลี้ยงดู และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง จึงมีส่วนในการพัฒนาความสอดคล้องระหว่างโครงสร้างของตนกับประสบการณ์จริง บุคคลจึงมักจะบิดเบือนหรือปฏิเสธการรับรู้ที่ไม่สอดคล้องกับเงื่อนไขแห่งความมีคุณค่า และไม่สอดคล้องกับความคิดเกี่ยวกับตน ดังนั้นประสบการณ์ของอินทรีย์มักเกิดปัญหาขึ้น ดังอธิบายโดยละเอียดจากแผนภูมิต่อไปนี้

(Carl R. Rogers. Client-Centered therapy. "A theory of Personality and Behavior." 1951 : 526-527)

แผนภูมิที่ 1 บุคลิกภาพของบุคคลโดยรวม (The Total Personality)

- ก. แสดงบุคลิกภาพที่มีความตึงเครียดทางอารมณ์
- ข. แสดงบุคลิกภาพของบุคคลที่ปรับตัวได้ดีระดับหนึ่ง

ตน (Self Structure) แทนด้วยวงกลมข้างซ้าย แสดงความคิดรวบยอดของ ตนที่ประกอบด้วยการรับรู้ของบุคคลที่เกี่ยวกับตนเอง เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น และเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเขา รวมทั้งค่านิยมด้วย

ประสบการณ์ (Experience) แทนด้วยวงกลมข้างขวา แสดงความรู้สึกและ ประสบการณ์ทั้งหมดของบุคคล เป็นส่วนที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

บริเวณที่ 1 แสดงถึงความสอดคล้องระหว่างโครงสร้างตนกับประสบการณ์หรือ ความจริง

บริเวณที่ 2 แสดงถึงความคิด และค่านิยมที่ได้รับจากผู้อื่น ซึ่งบุคคลรับรู้เหมือน เป็นของตนเอง

รูป ก บริเวณ 2 a ยกตัวอย่างความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองของบุคคลหนึ่ง que คิดว่า "ฉันไม่มีความสามารถเลยในทางเครื่องยนต์กลไก และนี่เป็นข้อพิสูจน์หนึ่ง que แสดงว่าฉันเป็นคน que ไม่มีความสามารถ" ลักษณะความคิดเช่นนี้อาจจะเป็นการรับเอาความคิด ความคาดหวังและ

คุณค่าจากบิดามารดามาเป็นของตน เสมือนหนึ่งเป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริง แต่ประสบการณ์จริงคือ "พ่อแม่ของฉันคิดว่าฉันไม่มีความสามารถทางเครื่องยนต์กลไก" การบิดเบือนเช่นนี้เกิดขึ้นเพราะต้องการป้องกันการสูญเสียความคิดเกี่ยวกับตนเองว่า "ฉันเป็นที่รักของพ่อแม่" จึงเกิดความรู้สึกที่ต้องปฏิบัติตนให้เหมือนที่เขาคิดเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากบิดามารดา

บริเวณ 1 b เป็นประสบการณ์จริงที่พบว่า "ฉันล้มเหลวในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องยนต์กลไก" ซึ่งสอดคล้องกับความนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง และถูกรับเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง

บริเวณ 3 c เป็นประสบการณ์จริงที่ประสบความสำเร็จในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องยนต์กลไกที่ยาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับความนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง ดังนั้นบุคคลไม่สามารถยอมรับได้ แต่จะปฏิเสธหรือรับรู้บิดเบือนว่าเป็นเพราะโชคชะตาของตน ความคิดที่บิดเบือนเช่นนี้สามารถจัดอยู่ในบริเวณที่ 2 ได้ แต่ประสบการณ์จริงที่ได้รับความสำเร็จจะถูกปฏิเสธและคงอยู่ในบริเวณที่ 3

รูป ก จึงมีความไม่สอดคล้องมากระหว่างตนเองกับประสบการณ์จริง เป็นการรับรู้ประสบการณ์จริงอย่างบิดเบือน และปฏิเสธการรับรู้โดยตรงสภาพความเป็นจริง เป็นบุคลิกภาพที่อ่อนแอ ไม่มั่นคง

รูป ข เกิดการเปลี่ยนแปลงมีความสอดคล้องกันมากขึ้นระหว่างตนเองกับประสบการณ์จริงอันเป็นผลจากการให้การปรึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ อธิบายได้ว่า

บริเวณ 1 a บุคคลเปลี่ยนการรับรู้จากเดิมเป็น "ฉันรู้ว่าพ่อแม่ของฉันรู้สึกว่าฉันไม่มีความสามารถทางเครื่องกลไก และนี่เป็นสิ่งที่ท่านคิดว่าไม่ดี"

บริเวณ 2 b เปลี่ยนการเรียนรู้จากเดิม เป็น "จากประสบการณ์ของฉันยืนยันความรู้สึกของท่านในบางส่วน"

บริเวณที่ 3 เปลี่ยนการรับรู้จากเดิมเป็น "แต่ฉันก็มีความสามารถบางอย่างในด้านนี้เหมือนกัน" จะเห็นได้ว่าบริเวณที่ 1 ขยายออก เนื่องจากประสบการณ์จริงที่เคยถูกปฏิเสธได้รับการยอมรับ และรับรู้ประสบการณ์จริงบริเวณ 2 อย่างถูกต้องตามสภาพความจริงว่าเป็นทักษะของผู้อื่น รูป ข จึงเป็นบุคลิกภาพที่มีความมั่นคงในอารมณ์ มีความวิตกกังวลน้อย เพราะบุคคลมีความยืดหยุ่นเปิดใจกว้าง รับประสบการณ์ใหม่อย่างตรงต่อความเป็นจริง

ในทฤษฎีบุคลิกภาพของโรเจอร์ส เกี่ยวกับเรื่องประสบการณ์ที่เป็นที่ยอมรับหรือมีทัศนคติในทางบวกจากผู้อื่นอย่างไม่มีเงื่อนไข (Unconditional positive Regard) เท่านั้นที่จะจัดการพัฒนาเงื่อนไขของความมีคุณค่าและนำไปสู่การยอมรับหรือมีทัศนคติในทางบวกต่อตนเองอย่างไม่มีเงื่อนไข ทำให้ความต้องการเป็นที่ยอมรับ และมีทัศนคติในทางบวกจากผู้อื่น ความต้องการยอมรับและมีทัศนคติในทางบวกต่อตนเองมีความสอดคล้องกับกระบวนการให้คุณค่าของอินทรีย์ซึ่งทำให้มีการปรับตัวที่ดี (Rogers 1951 ; สุภาพรรณ โคตรจรัส 2532) บรรยากาศแห่งความหวังใฝ่อย่างลึกซึ้งและจริงจัง ความอบอุ่น การยอมรับประสบการณ์ต่าง ๆ ของบุคคล โดยไม่มีการประเมินคุณค่ามากหรือน้อยต่อการยอมรับ ซึ่งเป็นบรรยากาศของการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม

บุคคลที่มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางลบ ถ้าหากได้รับการยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์เกี่ยวกับตน เป็นประสบการณ์ที่ดี ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ในทางบวก สำหรับองค์ประกอบของอัตมโนทัศน์นั้นได้มีผู้จัดเอาไว้ เช่น ฟิตส์ (Fitts 1965 cited by Fitts 1971 : 42)

องค์ประกอบของอัตมโนทัศน์

ฟิตส์ (Fitts 1965 cited by Fitts 1971 : 42) ได้แบ่งองค์ประกอบของอัตมโนทัศน์โดยใช้เกณฑ์พิจารณา 2 ประการ คือ พิจารณาตามการรับรู้ของตนและการรับรู้เกี่ยวกับตนในด้านที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม เป็นการรับรู้ลักษณะ ความสามารถ การปฏิบัติตามความคิดและการยอมรับของตน พิจารณาโดยใช้ผู้อื่นเป็นเกณฑ์ ซึ่งแบ่งออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การพิจารณาโดยใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ แบ่งได้ดังนี้

ก. อัตมโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์ เป็นความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองว่าตนเป็นอย่างไร หรือเป็นการพิจารณาตอบคำถามที่ว่า "ฉันเป็นอะไร" (What I am)

ข. อัตมโนทัศน์ด้านความพึงพอใจในตนเอง หมายถึงความรู้สึกเกี่ยวกับการยอมรับตนเองเป็นการพิจารณาตอบคำถามว่า "ฉันมีความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองอย่างไร" (How I feel about myself)

ค. อัตมโนทัศน์ด้านพฤติกรรม หมายถึงการรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติของตนเองในเรื่องต่างๆ เป็นการพิจารณาตอบคำถามว่า "ฉันประพฤติอย่างไร"

(What I do or The way I act)

2. การพิจารณาโดยใช้ผู้อื่นเป็นเกณฑ์ แบ่งได้เป็น

ก. อัตมโนทัศน์ด้านร่างกาย หมายถึง การรับรู้ว่าคุณอื่นมีความคิดอย่างไรเกี่ยวกับรูปร่าง ลักษณะของร่างกาย สุขภาพ ความสามารถและลักษณะของตน

ข. อัตมโนทัศน์ด้านจริยธรรม หมายถึง ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าทางศีลธรรม ความพึงพอใจในศาสนาของตน ความรู้สึกเกี่ยวกับการเป็นคนดีเลวของตน

ค. อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว หมายถึง ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าในตนเอง ความรู้สึกมั่นใจในตนเอง การประเมินบุคลิกลักษณะของตนโดยไม่รวมลักษณะทางกายและความสัมพันธ์กับผู้อื่น

ง. อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว หมายถึง ความรู้สึกในคุณค่าและความพอใจในฐานะที่ตนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว เป็นการยอมรับว่าตนใกล้เคียงหรือเห็นห่างกับครอบครัว

จ. อัตมโนทัศน์ด้านสังคม หมายถึง ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม เพื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ในองค์ประกอบเหล่านี้ของพิทส์

การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม

การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม เป็นกระบวนการกลุ่มทางจิตวิทยา (Psycho Process Group) ที่นักจิตวิทยาการปรึกษาจัดขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกเพื่อให้สมาชิกได้พัฒนาความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตน เพื่อช่วยแก้ไขลดปัญหาที่เกิดกับตนเอง กลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยาช่วยให้สมาชิกรับรู้ปัญหาของตนได้ชัดเจนและเป็นจริง ช่วยให้สมาชิกเผชิญกับปัญหา สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ทั้งยังช่วยให้สมาชิกรับผิดชอบตนเอง เพิ่มความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหา นำไปสู่ความสำเร็จในการปรับตัว มีทัศนคติทางบวกต่อผู้อื่น และช่วยสมาชิกพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นบุคคลที่มีสุขภาพจิตดี (Shertzer and Stone 1968 ; Patterson 1967 : 498)

การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มมีบรรยากาศแห่งการยอมรับ เป็นที่ไว้วางใจให้ ความรู้สึกปลอดภัยแก่สมาชิก เปิดโอกาสให้สมาชิกได้อภิปรายอย่างเปิดเผยในสิ่งที่ตนไม่สบายใจ

สามารถอธิบายวัตถุประสงค์และปฏิบัติได้ สามารถสร้างความเข้มแข็ง ความเชื่อมั่นในตนเอง พร้อมทั้งจะแสดงพฤติกรรมใหม่ ๆ เรียนรู้ในการวางแผนอนาคต สามารถประเมินความก้าวหน้าสู่วัตถุประสงค์ที่วางไว้ (Ohlsen 1977 : 1-4)

กระแสความเคลื่อนไหวของการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กัน ในระหว่างสมาชิกกลุ่มตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีผู้นำกลุ่มเป็นผู้เอื้ออำนวยบรรยากาศให้เกิดความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม ด้วยความอบอุ่น ความเข้าใจ ความรู้สึกยอมรับ ความไว้วางใจ และความเข้าใจซึ่งกันและกัน สมาชิกกลุ่มสามารถบอกเล่าสิ่งที่ตนเองกังวลใจอยู่ให้กลุ่มรับทราบ สมาชิกจะสะท้อนความคิด ความรู้สึกต่าง ๆ เพื่อสมาชิกจะได้มีโอกาสสำรวจและพิจารณาตนเองด้วยทักษะ การสื่อสารที่ถูกต้องจะช่วยให้สมาชิกแต่ละคนมีการตัดสินใจที่ดี การศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มช่วยสมาชิกให้ประเมินความซับซ้อนของปัญหา หาทางเลือกและทดลองปฏิบัติ ช่วยสมาชิกให้เห็นแนวทางแก้ปัญหาที่ดี และเตรียมสมาชิกให้พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นจริง อันจะนำไปสู่ความงอกงามทางจิตใจ (Growth) สมาชิกจะเกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่เขาสามารถแสดงความคิดเห็นอันเกิดประโยชน์ต่อกลุ่มได้ เขาจะรู้สึกมีคุณค่าเพิ่มขึ้น สามารถดำรงชีวิตต่อไปได้อย่างสอดคล้องกับความเป็นจริง (Rogers 1961; Trotzer 1977 : 2; Ohlsen 1977 : 3)

การศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มจึงมีใช้ลักษณะการสอน (Instructional) แต่เป็นการช่วยเหลือสมาชิกได้สำรวจ ได้ค้นหา และเผชิญกับปัญหาที่รบกวนจิตใจเขาโดยตรง และหาทางแก้ปัญหานั้น กระแสความเคลื่อนไหวของกลุ่มจึงแตกต่างออกไปตามสภาพกลุ่มสมาชิก ระยะเวลาที่ใช้ในการทำกลุ่ม และสถานที่ที่ทำกลุ่ม โดยมีผู้นำกลุ่มเป็นผู้คอยเอื้ออำนวย (Facilitator) ให้กระแสกลุ่มดำเนินไปอย่างราบรื่นบรรลุเป้าหมายให้สมาชิกตระหนักรู้ตนเอง (Self Awareness) เพิ่มสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น และมีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ (Healthy) เป็นจิตใจที่อิสระอยู่บนรากฐานของความจริงกับสิ่งที่ปรากฏอยู่ข้างหน้าอย่างชัดเจนเป็นภาวะที่กลมกลืนเป็นหนึ่งในเดียวกับความจริง (โลรีซ์ โปธิแก้ว 2529 : 6, 8)

ในทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาของโรเจอร์ส เน้นบุคคลเป็นศูนย์กลาง โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้รับการปรึกษาเกิดความรู้สึกมีคุณค่า มีการเปิดกว้างต่อประสบการณ์ และเพิ่มระดับความสอดคล้องระหว่างอัตมโนทัศน์และประสบการณ์ โดยที่โรเจอร์สมีแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับบุคคลว่า (Rogers 1980 : 113-134)

1. มนุษย์มีศักดิ์ศรี และคุณค่า โรเจอร์สเชื่อว่ามนุษย์คิดและตัดสินใจด้วยตนเอง และทำตามความคิดของตนเองโดยอิสระ มนุษย์มีความตระหนักรู้ในศักดิ์ศรีและคุณค่าแห่งตน มีความสามารถในการพัฒนาคุณค่าของตนตามแบบฉบับอย่างมีเหตุผล
2. มนุษย์มีแนวโน้มที่จะพัฒนาตนเอง โรเจอร์สเชื่อว่ามนุษย์มีแนวโน้มที่จะพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้านทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ การพัฒนาจะเป็นไปได้อย่างดีเมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มนุษย์มีแนวโน้มที่จะพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของตน
3. มนุษย์เป็นคนดีน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ โรเจอร์สเชื่อว่าพื้นฐานมนุษย์เป็นคนดี เชื่อถือได้ไว้วางใจได้ แม้ว่าบางครั้งมนุษย์อาจจะไม่น่าไว้วางใจ โหดร้าย หรือมีพฤติกรรมชั่วร้ายอื่น ๆ แต่พฤติกรรมเหล่านี้ไม่ใช่พื้นฐานของมนุษย์ แต่เป็นผลของการปรับตัวไม่ได้
4. มนุษย์มีการรับรู้เกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อมตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล โรเจอร์สเชื่อว่าการกระทำและการปรับตัวของบุคคลต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ จะสอดคล้อง (Congruence) กับการพิจารณาตนเอง และพิจารณาสิ่งแวดล้อมตามประสบการณ์ของเขา ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การรับรู้สิ่งต่าง ๆ จะมีอิทธิพลต่อการแสดงออกของเขา
5. มนุษย์ต้องการการเอาใจใส่และยอมรับจากผู้อื่น ความต้องการนี้เริ่มจากการที่ทารกต้องการความรัก ความเอาใจใส่จากบิดามารดาหรือผู้ที่เลี้ยงดู เมื่อโตขึ้นก็ต้องการความรักและการยอมรับจากเพื่อน ครู หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

การเข้าใจในพฤติกรรมมนุษย์คือการทำความเข้าใจกรอบการรับรู้ของบุคคล (Internal frame of Reference) ซึ่งหมายถึงประสบการณ์ทั้งหมด ซึ่งสามารถนำไปสู่การรับรู้ของบุคคล ถ้าสามารถรับรู้ประสบการณ์ทั้งหมดของบุคคลทั้งในส่วนที่อยู่ในจิตสำนึกและนอกจิตสำนึก บุคคลนั้นจะมีพื้นฐานที่สมบูรณ์ที่สุดในการเข้าใจความหมายของพฤติกรรม และคาดคะแนพฤติกรรมในอนาคตได้ แต่การทำความเข้าใจในโลกส่วนตัวของบุคคลทำไม่ได้ง่ายนัก

จึงมีความพยายามจะทำความเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลจากการประเมินหรือคาดคะเนพฤติกรรม โดยใช้เครื่องมือ การสังเกต การรับรู้ของบุคคลอื่นนอกเหนือจากตัวเราเองมาวัดประเมินหรือคาดคะเน ซึ่งนับว่าเป็นการรับรู้ตีความพฤติกรรมของบุคคลโดยบุคคลอื่น (External frame of Reference) (Rogers cited by Hall and Lindzers 1966)

การศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มนำแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานของมนุษย์มาจากโรเจอร์ส ที่เชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้ที่มีเหตุผล เป็นคนดี มีแนวโน้มที่จะพัฒนาตนเอง และมีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ได้ การที่มนุษย์มีปัญหา เกิดจากความไม่สอดคล้องกัน ระหว่างความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทำให้บุคคลพยายามปรับตัวเพื่อเกิดความสมดุลย์ทางจิตใจ โดยใช้กลวิธีป้องกันตัว โรเจอร์สให้การช่วยเหลือโดยการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกเกิดความเจริญงอกงาม และการเปลี่ยนแปลง นักจิตวิทยาการปรึกษาจะให้การช่วยเหลือ สร้างสัมพันธภาพที่เป็นมิตร อ่อนน้อม จริงใจ และมีการยอมรับ เพื่อให้สมาชิกรู้สึกอิสระพอที่จะยอมรับความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองและตัวตนในอุดมคติ ที่ตนเคยปฏิเสธมาก่อนในอดีต เขาเริ่มมองตนเอง แตกต่างไปจากเดิม รู้สึกว่าเขาได้ลดการคุกคามต่อตนเอง และเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่ตรงกับตนเองทีละน้อย ค่อย ๆ ยอมรับอัตมโนทัศน์ใหม่ของตน ทำอะไรมีเหตุผลเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เกิดการพัฒนาตนไปสู่ภาวะสมบูรณ์ ซึ่งออลเซนได้นำแนวคิดและทฤษฎีของโรเจอร์สมาเป็นแนววิธีปฏิบัติในการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม มีกระแสการเคลื่อนไหว มีกระบวนการให้การช่วยเหลือ มีการจัดโครงสร้าง มีความสัมพันธภาพแห่งการยอมรับ ความอ่อนน้อมและจริงใจซึ่งมีส่วนในการเปลี่ยนอัตมโนทัศน์ โดยนักจิตวิทยาการปรึกษาจะกระตุ้นให้สมาชิกบริการมีความเข้าใจความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมของตนเอง แสวงหาความเข้าใจด้วยตนเองอภิปรายตนอย่างเปิดเผยถึงการเรียนรู้ที่ผู้รับบริการยอมรับตนเอง รู้จักใช้ศักยภาพของตนในการกำหนดวัตถุประสงค์ที่มีความหมายสำหรับตนและดำเนินพฤติกรรมใหม่ที่เหมาะสม เมื่อเขามีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ที่ตรงกับความเป็นจริงและสอดคล้องกับประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับ เขามองว่าที่จริงแล้วเขาก็มีส่วนที่ดีในตัวเอง (Ohlsen 1970, 1977)

อลเซนได้นำแนวคิดและทฤษฎีของ โรเจอร์สไปใช้ในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม และได้เสนอไว้ดังนี้ (Ohlsen 1977 : 10-19)

กระบวนการช่วยเหลือมีตามขั้นตอนคือ (Ohlsen 1977 : 10-19)

1. การสร้างสัมพันธภาพ เริ่มตั้งแต่มีการพบปะกันเป็นครั้งแรก แสดงให้สมาชิก รู้ว่านักจิตวิทยาการปรึกษาคือใคร และทำอะไรบ้างเพื่อช่วยเหลือสมาชิก ให้ความสนใจแสดงความห่วงใยร่วมทุกข์ด้วยกัน แต่จะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวทั้งหมดของสมาชิก
2. การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มในครั้งแรกจะเป็นลักษณะการสัมภาษณ์ นักจิตวิทยาการปรึกษา จะอธิบายกระบวนการของกลุ่มและบทบาทของตน และจะต้องสนับสนุนให้สมาชิกมีการอภิปรายถึงปัญหา เนื่องจากครั้งแรกเขายังขาดความไว้วางใจ และสงสัยเกี่ยวกับความเป็นไปได้ที่จะได้รับความช่วยเหลือ นักจิตวิทยาการปรึกษาสำรวจค้นหาสิ่งที่สมาชิกกำลังเผชิญอยู่ สะท้อนความรู้สึกและกระตุ้นให้กำลังใจให้สามารถอธิบายในปัญหาของตน สมาชิก จะเริ่มรู้ในการพูดอย่างเปิดเผย และมีวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่แน่นอน
3. การค้นหาความรู้สึกของสมาชิก ค้นหาความรู้สึกของสมาชิกและมีความรู้สึกร่วมกับเขา อย่างที่เขารู้สึกหรือมองว่าเขาไม่สบายใจอย่างไรและเขาอยากจะทำอย่างไรกับความไม่สบายใจนี้ แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาเพื่อสื่อความหมาย นอกจากนี้ความพยายามในการตรวจค้นหาความรู้สึกที่แท้จริงของสมาชิก เป็นการแสดงออกถึงความห่วงใย ความต้องการช่วยเหลือให้สมาชิกรับผิดชอบต่อความเจริญงอกงามของตน
4. การสะท้อนความรู้สึกของสมาชิก การรักษานิยมใช้วิธีการสะท้อนกลับ ข้อแตกต่าง 2 ประการที่แยกการแปลความหมายและการสะท้อนกลับในบทบาทของนักจิตวิทยาการปรึกษา
 - มีบทบาทในการกระตุ้นให้สมาชิกพึ่งตนเอง
 - มีบทบาทความรับผิดชอบต่อสมาชิก
5. อภิปรายความรู้สึกให้สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยปล่อยให้สมาชิก พูดถึงสิ่งที่ตนไม่สบายใจจนสบายใจแล้ว ก็จะเกิดความพร้อมในการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม แล้วนักจิตวิทยาการปรึกษาอาจจะนำข้อมูลของสมาชิกมาใช้เพื่อให้เขาสามารถ ดำเนินตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เขาอาจจะค้นพบพฤติกรรมใหม่ ๆ และแสดงพฤติกรรม

นั้น ๆ ขณะที่เขาพูดถึงปัญหาของเขาเหล่านี้ เขาก็จะได้รับความสำเร็จจากประสบการณ์ในการทดลองพฤติกรรมใหม่ และได้คลายความเครียดลงจากการได้พูดคุยอย่างเปิดเผย

6. การอภิปรายวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม นักจิตวิทยาการปรึกษาควรช่วยเหลือสมาชิกในการอธิบายวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่แน่ชัด ทบทวนสิ่งที่พูดและวิธีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และความหวังที่จะมีวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจงและชัดเจนสำหรับตน นักจิตวิทยาการปรึกษาค้นหาว่าวิธีที่สมาชิกเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และเรียนรู้พฤติกรรมใหม่อย่างใด ช่วยให้วัตถุประสงค์ที่คลุมเครือและกว้างชัดเจนขึ้น

7. การช่วย สมาชิกกำหนดเกณฑ์การประเมินความเจริญงอกงามของตน และนำเกณฑ์เหล่านี้มาประเมินความงอกงามของตน การค้นหาหนทางที่ชัดเจนย่อมเป็นการกระตุ้นให้เกิดความเจริญงอกงามและเป็นแรงเสริมพฤติกรรมใหม่ ๆ

8. การช่วยสมาชิกระบุวัตถุประสงค์ย่อย เพื่อเพิ่มความรู้สึกมั่นใจในพฤติกรรมใหม่ ๆ ที่พึงประสงค์และสามารถทำได้เป็นขั้น ๆ ตามลำดับ

9. การฝึกสมาชิกให้เป็นผู้ช่วยเหลือผู้อื่นและเป็นสมาชิกที่ดี โดยอธิบายเกี่ยวกับการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม กระบวนการ เพื่อสมาชิกเข้าใจในสิ่งที่เป็นที่คาดหวังจากตนก่อนเข้ากลุ่ม และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดีในบทบาทสมาชิกและบทบาทผู้ช่วยเหลือกลุ่ม

10. การฝึกทักษะที่จำเป็นในการเข้าใจบุคลิกลักษณะของตน เพื่อสร้างเสริมพฤติกรรมใหม่ ๆ ที่พึงประสงค์แก่สมาชิก โดยการให้บทบาทสมมุติ การบรรยายสถานการณ์บทบาท

11. การสอนสมาชิกให้รู้จักสื่อวัตถุประสงค์ของตนให้บุคคลสำคัญอื่น ๆ ได้ทราบ และสื่อลักษณะของแรงเสริมสร้างพฤติกรรมใหม่ ๆ ที่พึงประสงค์และรักษาพฤติกรรมเหล่านี้ให้คงอยู่ต่อไป

12. การรับรู้ความสำเร็จของกันและกัน โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ ส่วนที่ประสบความล้มเหลวก็ยอมรับและสามารถวิเคราะห์ต้นเหตุของความล้มเหลว และทดลองหาวิธีอื่นต่อไป

13. การยุติการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม เป็นการยุติความสัมพันธ์ชั่วคราวในกลุ่ม สามารถประเมินคุณค่าของความสัมพันธ์นั้น ระบุสิ่งที่ยังสื่อสัมพันธ์ไม่เสร็จสิ้น และวางแผนติดตามต่อไป ในกรณีที่สมาชิกไม่อยากยุติ นักจิตวิทยาการปรึกษาควรสะท้อนความรู้สึก

นั้นเพื่อให้เขายอมรับสิ่งที่เขาต้องทำเพื่อพัฒนาสัมพันธภาพที่ดีกับญาติพี่น้อง เพื่อนร่วมงาน หรือสร้างความสัมพันธ์ใหม่ที่มีความหมายมากขึ้น ก่อนจบการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม ครั้งสุดท้ายควรกระตุ้นสมาชิก ด้วยวัตถุประสงค์ที่ยังไม่สำเร็จและต้องทำเพิ่ม ต้องการความช่วยเหลือจากใคร เพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มพลังที่จะเผชิญหน้ากันเป็นคู่ ๆ เพื่อรับฟังใน 2 ประเด็น

- 1) สิ่งของแต่ละคนชอบกันและกัน
- 2) ให้แต่ละฝ่ายให้ข้อสังเกตกันและกันในส่วนที่อยากให้อีกฝ่ายเปลี่ยนแปลง

เพื่อความเจริญก้าวหน้า

14. มีการติดตามผลและการเสริมกำลังเพื่อความเจริญงอกงามต่อไป
15. ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มคือผู้ที่ตั้งใจเรียนรู้ พฤติกรรมใหม่ เปิดเผย นำไว้วางใจ สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับแก่คนอื่นอย่างเปิดเผย

กระแสดราม่าเคลื่อนไหวของกลุ่ม 4 ชั้น ดังนี้

1. **ชั้นยึดตนเองเป็นศูนย์กลางหรือขั้นแข่งขัน** (Individually centered, competitive phase) สมาชิกพยายามที่จะตั้งตนเองเป็นผู้นำหรือผู้สั่งการ พวกเขาจึงต้องการนักจิตวิทยาการปรึกษามาทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่มและเข้ามารับผิดชอบสมาชิกทั้งหมด
2. **ชั้นความคับข้องใจและความขัดแย้ง** (Frustration and conflict phase) เมื่อนักจิตวิทยาการปรึกษาไม่สามารถในการเป็นผู้นำกลุ่ม สมาชิกจะรู้สึกต่อต้านต่อนักจิตวิทยาการปรึกษาและมองว่าเป็นผู้ไร้ความสามารถไม่เหมาะที่จะเป็นผู้นำและตำหนิผู้นำกลุ่มที่ทำให้พวกเขาเกิดความคับข้องใจ นอกจากนี้สมาชิกยังตำหนิสมาชิกคนอื่น ๆ มากกว่า แทนที่จะยอมรับความรับผิดชอบต่อตนเอง เพื่อพัฒนาการสร้างสัมพันธภาพอันจะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่ม
3. **ชั้นความกลมกลืนของสมาชิกกลุ่ม** (Group - harmony phase) ในระหว่างที่มีการรวมตัวกัน แต่เป็นการรวมตัวในลักษณะของความสมัครใจ ความพึงพอใจส่วนตัว สมาชิกจะให้กำลังใจซึ่งกันและกันแต่ก็ยังหลีกเลี่ยงหรือซ่อนเร้นความรู้สึกขัดแย้งของตนเองและสิ่งที่ไม่ค่อยจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการกลุ่มสมาชิกจะพยายามควบคุมความรู้สึกที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะปฏิกริยาต้านลบ และพยายามกลบเกลื่อนความต้องการของตนเองเพื่อให้เป็นไปตาม

ความต้องการของกลุ่ม

4. **ขั้นยึดกลุ่มเป็นศูนย์กลางหรือขั้นอำนาจประโยชน์** (Group-centered, Productive) สมาชิกยังคงมีการแสดงออกซึ่งความห่วงใยต่อผู้อื่น แต่ก็ยังไม่มีความขัดแย้งในใจตนเอง ทั้งนี้ก็นำไปสู่ความเป็นหนึ่งเดียวของกลุ่ม และเพื่อพัฒนามาถึงขั้นนี้ สมาชิกจะกล้าเผชิญกับความขัดแย้งของตนเองและเรียนรู้ที่จะจัดการกับความขัดแย้งนั้นด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาภายในกลุ่ม และสร้างสัมพันธภาพในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้แล้วสมาชิกยังเพิ่มการยอมรับคุณค่าและพฤติกรรมของผู้อื่นอีกด้วย

ลำดับขั้นพัฒนาการของกลุ่มทั้ง 4 ขั้นนี้อาจไม่ได้ปรากฏเป็นลำดับขั้นเสมอไป และสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในขั้นที่ 4 มีลักษณะคล้ายคลึงกับสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม ถ้าหากมีความระมัดระวังในการเลือกสมาชิกและชนิดของ โครงสร้างแล้วก็เป็นที่หวังไว้ว่าการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มจะสามารถพัฒนาไปสู่ขั้นที่ 4 ได้อย่างรวดเร็ว

ในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มเพื่อช่วยให้สมาชิกเกิดความเข้าใจในความคาดหวังของตนและยอมรับข้อผูกพันที่จะต้องพูดปัญหาของตนอย่างเปิดเผยและเปลี่ยนพฤติกรรมในแนวทางใหม่ที่ต้องการ จึงมีการจัดโครงสร้างและใช้โครงสร้างเพื่อพัฒนาความเจริญงอกงาม มีการกำหนดขนาดของกลุ่มประมาณ 4-8 คน เพื่อการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ และทำในห้องที่กว้างพอสมควร เพื่อดึงดูดความสนใจ เมื่อเริ่มต้นให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มผู้นำกลุ่มจะต้องอธิบายกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มให้แก่สมาชิกทราบแบบเป็นทางการ รวมถึงอธิบายสิ่งที่คาดหวังจากสมาชิกบริการ และสิ่งที่สมาชิกคาดหวังจากนักจิตวิทยาการปรึกษา จากเพื่อนร่วมกลุ่ม จากตัวปัญหา สมาชิกจะต้องรับผิดชอบที่จะเตรียมตัวให้พร้อมในการพูดปัญหาของตนอย่างเปิดเผยและพร้อมที่จะเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ ๆ ช่วยให้เห็นความจริงขณะที่เตรียมพร้อมเพื่อรับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม ขณะที่เสนอแนะนักจิตวิทยาการปรึกษาสามารถอภิปรายปัญหาของสมาชิก อย่างไม่ปกป้องตนเองแต่อย่างใด สามารถยกตัวอย่างปัญหาที่แสดงความสำคัญและมีลักษณะใกล้เคียงกับสมาชิก

บทบาทของนักจิตวิทยาการปรึกษาที่ผู้วิจัยนำมาใช้

1. พฤติกรรมที่เอื้ออำนวยการดำเนินกลุ่ม
2. พัฒนาความพร้อมในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม
3. สร้างความสัมพันธ์ มีคุณลักษณะประจำตัวคือ ความเห็นอกเห็นใจ เป็นกันเอง
ฉลาดมีไหวพริบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง รับฟัง ค้นหาและสะท้อนกลับ
4. รักษาสัมพันธภาพ จะต้องรักษาความลับ มีความรู้สึกร่วมกัน ให้กำลังใจ
5. อธิบายปัญหาอย่างถูกต้อง โดยตั้งใจฟังปัญหา สืบค้นหาและสะท้อนกลับเนื้อหา
6. อธิบายวัตถุประสงค์ของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม
7. สามารถสืบค้นหาพฤติกรรมต่อต้าน ติดตาม และให้กำลังใจ เบนความสนใจสมาชิกอื่นมาที่เขา
8. มีการให้บริการย้อนกลับแก่สมาชิก
9. มีการยุติการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม ช่วงเวลาในการยุติมีความสำคัญแก่สมาชิกที่จะช่วยให้สมาชิกเริ่มต้นดำเนินชีวิตให้เจริญงอกงาม

ทักษะสำคัญที่ผู้นำกลุ่มจะต้องนำมาใช้เพื่อแสดงบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยทักษะต่อไปนี้คือ (Trotzer 1977 : 79-85)

1. ทักษะในการตอบสนอง (Reaction Skills) ประกอบด้วยทักษะย่อย ๆ ดังนี้

1.1 การฟัง (Listening) เป็นทักษะที่สำคัญผู้นำกลุ่มควรเป็นผู้ฟังที่ดี และสามารถทำความเข้าใจในการสื่อความหมายของสมาชิกในกลุ่มได้เป็นอย่างดี การฟังควรฟังอย่างกระตือรือร้น มีการประสานสายตามีท่าทางบ่งบอกถึงความสนใจ และมีการสะท้อนข้อความที่ได้ยินเพื่อตรวจสอบความเข้าใจด้วย ซึ่งการฟังอย่างกระตือรือร้นจะสามารถสื่อความหมายสำคัญได้ 4 ประการ คือ การยอมรับ (Acceptance) การนับถือ (Respect) การเข้าใจอย่างแท้จริง (Empathic Understanding) และการเอาใจใส่ (Caring) ในตัวสมาชิก

1.2 การทวนซ้ำ (Restatement) เป็นทักษะในการทบทวนเนื้อหาของข้อความที่สมาชิกพูดออกมา เปรียบเสมือนเสียงสะท้อนให้ผู้พูดได้ยินในสิ่งที่เขาพูดทันที โดยมี

จุดประสงค์ที่จะสื่อให้ผู้พูดได้ทราบว่าผู้รับฟังเขาอยู่ นอกจากนั้นการทวนซ้ำยังช่วยให้ผู้พูดได้พิจารณาสิ่งที่พูดได้ลึกซึ้งลงไปอีกด้วย

1.3 การสะท้อนความรู้สึก (Reflection) เป็นทักษะที่แสดงออกให้สมาชิกได้ทราบว่าผู้นำกลุ่มไม่เพียงแต่ได้ยินสิ่งที่เขาพูดเท่านั้น ยังเข้าใจสิ่งที่อยู่ภายในใจของเขาด้วย การสะท้อนความรู้สึกอาจจะเป็นด้านเนื้อหา คำพูดหรือความรู้สึกของสมาชิกก็ได้ เพื่อเป็นการนำเอาสิ่งที่อยู่ในใจของเขาออกมาตีแผ่ด้วยความคำพูดที่ชัดเจน เปรียบเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นตัวเขาเอง การสะท้อนความรู้สึกเป็นประโยชน์มากที่จะช่วยให้ผู้นำกลุ่มสามารถก้าวไปสู่โลกภายในของผู้พูดได้ และจะช่วยให้ผู้พูดสามารถแสดงออกในสิ่งที่เขาอาจจะไม่เปิดเผยออกมาในสถานการณ์อื่น ๆ ด้วย

1.4 การทำให้เกิดความกระจ่าง (Clarifying) เป็นการทำให้ข้อมูลที่ยุ่งคลุมเคลือมีความกระจ่างชัดขึ้น โดยอาจจะขอร้องให้สมาชิกพูดซ้ำอีกครั้งหรืออาจช่วยให้สมาชิกค้นหาคำพูดที่ตรงกับความหมายมากที่สุด

1.5 การสรุปความ (Summarizing) เป็นการดึงเอาความสำคัญของการสนทนาหรืออภิปรายออกมา และเสนอออกไปด้วยคำพูดที่กระชับขึ้น โดยทั่วไปแล้วการสรุปมักจะทำก่อนที่จะยุติการสนทนา แต่ก็สามารถทำได้เมื่อต้องการให้สมาชิกมุ่งความสนใจไปยังประเด็นที่สำคัญ และเมื่อต้องการเปลี่ยนจุดสนใจจากสมาชิกคนหนึ่ง ไปสู่อีกคนหนึ่ง

2. ทักษะด้านปฏิสัมพันธ์ (Interaction Skills) ประกอบด้วยทักษะย่อย ๆ ต่อไปนี้คือ

2.1 การดำเนินการ (Moderating) เป็นทักษะที่ผู้นำกลุ่มใช้ในการควบคุมปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตน และมีการอภิปรายที่เป็นประโยชน์แก่สมาชิกทั้งหมด

2.2 การแปลความหมาย (Interpretation) เป็นการนำเอาสิ่งที่สมาชิกพูดมาตีความใหม่ให้ลึกซึ้งมากกว่าเดิม การแปลความหมาย เป็นการให้ความเห็นเชิงวินิจฉัย (Diagnostic Opinion) และเป็นความพยายามที่จะสื่อความหมายของคำพูดที่ซ่อนเร้นอยู่ให้สมาชิกทราบ

2.3 การเชื่อมโยง (Linking) เป็นทักษะในการนำเอาความคิดของสมาชิกมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน เพื่อให้ได้ความชัดเจนขึ้น นอกจากนั้นการเชื่อมโยงยังใช้ใน

การแยกความเห็นที่แตกต่างกันในประเด็นหนึ่ง ๆ ด้วย

2.4 การขัดขวาง (Blocking) เป็นทักษะที่ผู้นำกลุ่มใช้ในการป้องกันมิให้กลุ่มหรือสมาชิกบางส่วนกระทำสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาหรือไม่เหมาะสม การขัดขวางจะต้องอาศัยความไวในการสังเกต และความรู้เรื่องกระบวนการกลุ่ม รวมทั้งต้องกระทำด้วยท่าทีที่อบอุ่น แต่หนักแน่นและปราศจากโทสะด้วย

2.5 การสนับสนุน (Supporting) เป็นทักษะในการให้แรงเสริมให้กำลังใจและสนับสนุน สมาชิกกลุ่มที่พยายามมีส่วนร่วมในกลุ่ม จะได้ประโยชน์อย่างมากในขณะที่สมาชิกกำลังเปิดเผยปัญหาที่ยากส่วนตัว หรือกำลังระบายความคิดเห็นที่แฝงด้วยอารมณ์ นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ในการช่วยให้สมาชิกที่เจ็บบหรือขี้อายได้แสดงความรู้สึกนึกคิดออกมา

2.6 การจำกัดขอบเขต (Limiting) เป็นทักษะที่ใช้กำหนดขอบเขตการกระทำของกลุ่ม เพื่อป้องกันการกระทำที่เกินขอบเขตหรือเบี่ยงเบนอันเป็นการรบกวนสิทธิส่วนบุคคล หรือมีผลให้เกิดการกระทำที่ขาดความรับผิดชอบ

2.7 การปกป้อง (Protecting) เป็นทักษะที่ใช้ในการป้องกันมิให้สมาชิกวิพากษ์วิจารณ์อย่างเกินควร โยนความผิดให้ผู้อื่น หรือพูดทำร้ายจิตใจกัน และบางครั้งยังใช้เพื่อป้องกันกลุ่มย่อย ๆ มิให้ได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม

2.8 การหาข้อสรุปที่เป็นมติกลุ่ม (Consensus Taking) เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งในการสรุปความคิดเห็นที่แตกต่างกันในกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกเข้าใจชัดเจนว่าตนเองยืนอยู่ตรงไหน เมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่น ๆ ทักษะนี้จะเป็นประโยชน์มากเมื่อประเด็นที่พูดคุยมีเรื่องอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง และการพูดคุยเริ่มจะรุนแรงยากแก่การติดตามฟัง

3. ทักษะในการปฏิบัติการ (Actions Skills) ประกอบด้วย

3.1 การถาม (Questioning) การถามสามารถช่วยให้สมาชิกได้พิจารณา ลักษณะและความสนใจของตนเอง ซึ่งอาจยังไม่ได้พิจารณามาก่อน การถามสามารถช่วยทำลายความเจ็บบ ช่วยให้อุณหภูมิการอภิปรายที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ซึ่งลักษณะของคำถามควรเป็นคำถามปลายเปิดที่ช่วยให้สมาชิกได้พูดตามความต้องการของเขา

3.2 การสืบค้น (Probing) เป็นทักษะที่ช่วยให้สมาชิกกลุ่มได้มองตนเอง และปัญหาของเขาได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น ทักษะนี้ผู้นำกลุ่มจะสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากตระหนักถึงความจำกัดของสมาชิกแต่ละคนว่าจะสามารถก้าวลงไปได้ลึกซึ้งเพียงใด การ

สืบทอดจะช่วยให้สมาชิกได้เรียนรู้กระบวนการของการสำรวจจิตใจตนเอง และสามารถใช้เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้กลุ่มก้าวไปสู่ปฏิสัมพันธ์และปัญหาที่ลึกซึ้งมากขึ้นเรื่อย ๆ

3.3 การเผชิญหน้า (Confronting) เป็นการสังเกตและชี้ให้เห็นอย่างจริงจังและตรงไปตรงมา เพื่อให้สมาชิกทราบว่าอะไรกำลังเกิดขึ้น การเผชิญหน้าคือการบอกในรูปแบบของการบอกอย่างที่มีนัยเป็น ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความไม่สบายใจตามมาได้ ฉะนั้นจึงควรทำในลักษณะหยั่งดูและไม่บีบบังคับให้สมาชิกจนมุมไม่มีทางออก ทักษะนี้เป็นประโยชน์ในการช่วยให้กลุ่มได้จัดการกับความไม่สอดคล้องกันในพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคน นอกจากนี้ยังทำให้สมาชิกก้าวไปสู่การรับผิดชอบต่อปัญหาของตนเอง

3.4 การร่วมเปิดเผยตนเอง (Personal Sharing) การร่วมเปิดเผยความรู้สึกส่วนตัวของผู้ในกลุ่ม จะเป็นการเอื้ออำนวยต่อกระบวนการกลุ่มและช่วยให้สมาชิกกลุ่มสามารถจัดการกับสิ่งที่อยู่ภายในใจของตนเองได้ แต่ผู้นำจะต้องรู้ว่าควรเปิดเผยตนเองมากเท่าใด ทักษะนี้จะเป็นประโยชน์ในการเป็นแบบอย่างแก่สมาชิกและช่วยให้เขาได้มองเห็นว่าผู้นำกลุ่มมีความเต็มใจที่จะร่วมเปิดเผยตนเองเช่นเดียวกับสมาชิก

3.5 การเป็นแบบอย่าง (Modeling) เป็นทักษะในการสาธิตให้สมาชิกได้เห็นพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งผู้นำกลุ่มต้องการให้สมาชิกได้เรียนรู้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเข้ากลุ่มและการดำเนินชีวิตส่วนตัว

พลังรักษาในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม

พลังในกลุ่มมีส่วนส่งเสริมหรือขัดขวางวัตถุประสงค์ของกลุ่ม นักจิตวิทยาการปรึกษาจะต้องยอมรับและรู้จักใช้พลังรักษาในกลุ่ม รู้จักพลังของตนและพร้อมที่จะเผชิญกับพลังนั้น รู้จักและรับผิดชอบต่อการจัดการกับพลัง ป้องกันพลังการต่อต้านที่ส่งผลในทางลบ พลังรักษาได้แก่

1. การดึงดูดความสนใจ

มีอิทธิพลอย่างมากต่อสมาชิกในกลุ่ม เป็นความร่วมมือกัน ความสนใจส่วนตัวของกันและกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม มีการอภิปรายกัน สนทนาไพเราะ ชักชวนกัน และกันได้ง่าย มีกระบวนการเกิดขึ้นคือ การสร้างเอกลักษณ์ การยอมกลมกลืน และการเปลี่ยนแปลงภายในจิตใจ

2. การยอมรับจากกลุ่ม

การยอมรับที่แท้จริง เป็นการสร้างความเคารพนับถือ เป็นการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

3. ความคาดหวัง

สมาชิกจะได้ผลประโยชน์มากที่สุดจากกลุ่ม เมื่อตนเข้าใจสิ่งที่เป็นที่คาดหวังสำหรับตน

4. การเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

เมื่อสมาชิกรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม จะรู้สึกว่าได้รับการยอมรับเป็นที่ต้องการและมีคุณค่า เขาจะยอมรับปทัสถานของกลุ่ม ตั้งใจเรียนพฤติกรรมใหม่ ๆ ช่วยผู้อื่นเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ ๆ

5. ความปลอดภัยในกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยา

เมื่อสมาชิกรู้สึกปลอดภัยภายในกลุ่ม เขาก็สามารถเป็นตัวของตัวเอง สัมผัสความผิดหวังทั้งหลาย สามารถอภิปรายปัญหาของตนได้อย่างเปิดเผย ยอมรับปฏิกิริยาโต้ตอบชนิดที่ตรงไปตรงมาของผู้อื่นที่มาต่อต้าน และแสดงความรู้สึกที่จริงของตนเองต่อผู้อื่น ด้วยความเข้าใจอย่างชัดเจนในสิ่งที่เป็นที่คาดหวังของทุกคนในกลุ่ม ตลอดจนการตั้งใจแน่วแน่ที่จะจัดการกับปัญหาของแต่ละบุคคลอย่างเปิดเผย

6 ความพร้อมของสมาชิก

การที่สมาชิกเข้าใจในสิ่งที่เป็นความคาดหวัง ยอมรับความคาดหวังนั้น รับผิดชอบที่จะทำให้ตนเองและนักจิตวิทยาการปรึกษาเชื่อว่าตนพร้อมที่จะอภิปรายปัญหาของตนอย่างเปิดเผยพร้อมที่จะอธิบายวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมใหม่ที่ชี้เฉพาะ พร้อมทั้งจะเรียนรู้และริเริ่มใหม่ที่พึงประสงค์

7 พันธะรับผิดชอบของสมาชิก

สมาชิกยอมรับว่าตนต้องการความช่วยเหลือและยอมรับพันธะที่ตนจะต้องพูดอย่างเปิดเผยเกี่ยวกับปัญหาของตน ทั้งนี้เมื่อเริ่มพฤติกรรมใหม่ที่พึงประสงค์ และเพื่อช่วยผู้อื่นให้เรียนรู้พฤติกรรมที่พึงประสงค์เช่นกัน

8 การเข้ามีส่วนร่วมของสมาชิก

เมื่อสมาชิกได้รับโอกาสให้ตัดสินใจว่าตนอยากจะทำร่วมในการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มหรือไม่ ได้รับโอกาสให้แสดงความพร้อมของตนในการเข้ากลุ่ม ให้อธิบาย

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของตน ได้กำหนดกฎเกณฑ์ซึ่งตนใช้ในการประเมินความก้าวหน้าของตน และได้แสดงแนวทางการปฏิบัติของตน สมาชิกจะรับรู้ทันทีว่าตนกำลังได้รับมอบความรับผิดชอบอย่างแท้จริง และสมาชิกมีความพึงพอใจ การให้สมาชิกมีความพึงพอใจ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาและทบทวนปทัสสถานของกลุ่มเป็นหลักสำคัญที่สุดที่จะก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในกลุ่ม (Back cited by Ohlson 1977 : 62) และผู้ซึ่งพร้อมที่จะรับผิดชอบให้การช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น มักจะได้ผลประโยชน์อย่างเต็มที่จากประสบการณ์กลุ่ม

9. การยอมรับความรับผิดชอบของสมาชิก

การเพิ่มความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อกระบวนการรักษา การเพิ่มโอกาสให้สมาชิกได้เจริญก้าวหน้าภายในกลุ่ม เมื่อสมาชิกได้รับอนุญาตให้ตัดสินใจว่าตนจะเข้าร่วมกลุ่มหรือไม่ และได้รับการคาดหวังให้เตรียมตนเองให้พร้อมเพื่อรับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม เขาจะรู้สึกกว่าตนได้รับความนับถือจากผู้อื่น และได้รับกำลังใจที่จะปรับปรุงตนเอง สมาชิกกำลังเรียนรู้ในการช่วยเหลือคนอื่นและการรับความช่วยเหลือเพื่อตนเอง

10. ความสอดคล้องกัน

เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพภายในกลุ่ม เพราะหมายถึงถึงความสอดคล้องกันระหว่างความรู้สึกที่บุคคลหนึ่งรับรู้กับความรู้สึกที่บุคคลนั้นกำลังประสบอยู่ (Rogers cited by Ohlsen 1977 : 73-74)

11. ข้อมูลย้อนกลับ

ในที่นี้หมายถึงการโต้ตอบทั้งด้วยวาจาและท่าทางจากคนอื่นต่อพฤติกรรมใด พฤติกรรมหนึ่งที่แสดงในขณะนั้น ข้อมูลย้อนกลับอาจจะช่วยให้พฤติกรรมที่จะแสดงต่อจาก พฤติกรรมแรกมีความสอดคล้องกัน นอกจากนี้พฤติกรรมย้อนกลับยังอาจกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้สึก ทศนคติ การรับรู้ บุคคลที่ได้รับข้อมูลย้อนกลับจะมองดูสิ่งที่ตนกระทำและผลของการกระทำนั้น ๆ ที่มีต่อกลุ่มและสมาชิกแต่ละคนของกลุ่ม

12. การเปิดเผยตนเอง

ผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์มากที่สุดจากการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม จะต้องอภิปรายปัญหาของตนอย่างเปิดเผย และช่วยเพื่อนในกลุ่มให้กระทำเช่นเดียวกัน

13. ความเครียดจากการทำกลุ่ม

สมาชิกต้องประสบกับความตึงเครียด และความไม่พอใจกับสภาพปัจจุบัน

ของตนจึงจะเป็นแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ที่พึงประสงค์

14. ปทัสถานในการบำบัด

นักจิตวิทยาการศึกษาจะต้องกระตุ้นให้สมาชิกเข้าร่วมในการสร้างและรักษา

ปทัสถานของกลุ่ม

การศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มแก่เยาวชนกระทำผิดกฎหมายนั้น จะได้ผลดี เนื่องจากมีกระบวนการช่วยเหลือ กระแสการเคลื่อนไหว ลักษณะผู้นำกลุ่ม บรรยากาศแห่งความอบอุ่น การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข ความลึกซึ้งและจริงจัง เอื้ออาทรและห่วงใย ซึ่งเหมาะกับเยาวชนเหล่านี้ที่เป็นวัยรุ่นและเป็นผู้ที่มีอัตมโนทัศน์ทางลบ

เยาวชนกระทำผิดกฎหมาย

เยาวชน ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พุทธศักราช 2499 โดยบัญญัติไว้ว่า "เยาวชนหมายถึงบุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่า 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ซึ่งได้แก่บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 14 ปีขึ้นไปจนถึงบุคคลที่มีอายุ 17 ปีเศษแต่ยังไม่ถึง 18 ปีเต็มแต่มีข้อยกเว้นสำหรับบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้วด้วยการสมรสไม่ถือว่าเป็นเยาวชน ซึ่งมีผลให้บุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้วด้วยการสมรสเมื่อต่อมาภายหลังจะได้จดทะเบียนหย่ากันแล้วก็ตาม ถ้ากระทำผิดทางอาญาจะต้องนำคดีขึ้นฟ้องและพิจารณาในศาลธรรมดา การบรรลุนิติภาวะด้วยการสมรสนั้นจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการสมรสตามกฎหมายแห่งและพาณิชย์คือ ชายและหญิงจะต้องมีอายุครบ 17 ปีบริบูรณ์จะต้องได้รับการยินยอมจากบิดามารดา หรือผู้ปกครอง เว้นแต่ศาลอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนที่ชายและหญิงจะมีอายุครบ 17 ปีบริบูรณ์ และเมื่อสมรสแล้วจะต้องมีการจดทะเบียนกันตามกฎหมาย" (อรรถยา ดิษยะบุตร และคณะ 2531 : 16-18)

การกระทำผิด (Delinquency) หมายถึงการกระทำผิดทางอาญาตามที่กฎหมายระบุไว้รวมทั้งการกระทำอันกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด ตลอดจนการทำให้เกิดผลอันใดอันหนึ่งขึ้น โดยงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย (บุญร่วม เทียมจันทร์ 2531 : 7-8, 25)

ปัญหาการกระทำผิดของเยาวชนมีมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนหรือผิดระเบียบ (Deviant behavior) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Dynamic process) พบว่าเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงของวัยรุ่น โดโรที เรเจอร์ (Dorothy Roger) ได้กำหนดช่วงของวัยรุ่นโดยอาศัยกระบวนการดังนี้คือ ระยะการเจริญเติบโตและระยะเข้าสู่ความพร้อมที่จะสืบพันธุ์ หญิงจะเริ่มเมื่ออายุ 12 ปี ชายจะเริ่มเมื่ออายุ 14 ปี โดยกำหนดช่วงอายุ 10-12 ปี เป็นวัยก่อนวัยรุ่น 13-16 ปี เป็นวัยรุ่นตอนต้น 17-19 ปี เป็นวัยรุ่นตอนปลาย สังคมจะมองบุคคลกลุ่มนี้ในลักษณะไม่เป็นเด็กแต่ก็ไม่เป็นผู้ใหญ่ เรมอน เบนาร์ด แคทเทิน (Raymond Bernard Cattell) เจ้าของทฤษฎีวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analytic theory) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพของวัยรุ่นไว้ว่าเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งเด็กชายและเด็กหญิง ความไม่มั่นคงทางอารมณ์มีเพิ่มขึ้น มีความไม่คล่องตัวทางสังคม มีความสนใจทางเพศมีความขัดแย้ง (Conflict) ในเรื่องเกี่ยวกับตัวเองเนื่องจากต้องการอิสระภาพจากพ่อแม่ ต้องการสถานภาพในอาชีพ การเตรียมตัวสำหรับประกอบอาชีพ การประสบความสำเร็จในเรื่องรายได้ การพึงพอใจที่จะทำให้เกิดความประทับใจแก่เพศตรงข้าม อิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมและผลทางชีวภาพ (Erikson 1959)

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ได้รายงานสถิติของเยาวชนกระทำผิดกฎหมายในปี 2526-2533 ไว้ดังนี้

ตารางที่ 1 สถิติปีพุทธศักราช 2526-2533 ของเยาวชนกระทำผิดกฎหมายอายุระหว่าง 15-18 ปี

ปีพุทธศักราช	ชาย		หญิง		รวม (คน)
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ	
2526	1773	91.01	175	8.99	1948
2527	1573	93.02	118	6.68	1691
2528	1538	91.30	147	8.70	1685
2529	1504	91.04	148	8.96	1652
2530	1502	91.64	137	8.36	1639
2531	1400	89.29	168	10.71	1568
2532	1498	91.12	146	8.88	1644
2533	1533	89.96	171	10.04	1704

ตารางที่ 1 จำนวนเยาวชนกระทำผิดกฎหมายตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2526-2533 เห็นได้ว่าในปี 2527 จำนวนเยาวชนกระทำผิดกฎหมายลดลงจากปี 2526 แต่ตั้งแต่ปี 2528-2533 จำนวนเยาวชนกระทำผิดกฎหมายมีจำนวนลดและเพิ่มขึ้น

สถิติสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางปีพุทธศักราช 2533 พบว่าเยาวชนชายและหญิงช่วงอายุ 15-18 ปี กระทำผิดมากที่สุดถึงร้อยละ 79.59 ชายร้อยละ 71.60 หญิงร้อยละ 7.99 ซึ่งชายมากกว่าหญิง อันดับรองลงมาคือช่วงอายุ 7-14 ปี มีร้อยละ 20.41 ชายร้อยละ 18.22 หญิงร้อยละ 2.19 (สถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง 2533)

สถิติการกระทำผิดกฎหมาย ปีพุทธศักราช 2533 โดยพิจารณาลักษณะการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนพบว่ากระทำความผิดคดีลักทรัพย์ ร้อยละ 39.24 รองลงมาคือคดีเกี่ยวกับสารระเหย ร้อยละ 10.46 ยาเสพติด ร้อยละ 8.22 ช่องโจรร้อยละ 8.08 ทำร้ายร่างกายมีร้อยละ 7.34 รังราวทรัพย์ร้อยละ 4.31 ส่วนที่เหลือร้อยละ 22.35 เป็นความผิดอื่น ๆ (สถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง 2533)

ฮีเทอร์ริงกัตตัน (Hetherington 1986 : 128-129) เรียกผู้ที่กระทำผิดฝ่าฝืนกฎหมายที่เป็นวัยรุ่นว่า "ยูวอาชญากร" (Juvenile Delinquents) จากการศึกษาของเขาพอจะสรุปได้ว่าเยาวชนกระทำผิดกฎหมายจะมีลักษณะพฤติกรรมที่ชอบฝ่าฝืนกฎหมาย เป็นพฤติกรรมที่ผิดทางสังคม ไม่ปฏิบัติตามสังคมเป็นพฤติกรรมที่ผิดไปจากการควบคุมตนเอง และถูกตัดสินใจโดยผู้ใหญ่ว่าผิด เขาได้แบ่งรูปแบบของการกระทำผิดเป็น 2 อย่าง

1. การทำผิดกฎหมาย (Status Offenses) ไม่ใช่การกระทำผิดกฎหมาย แต่เป็นการกระทำที่ผิดสถานะ เช่น การส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น

2. การกระทำผิดกฎหมาย หรืออาชญากรรม (Criminal Offenses) เป็นการกระทำไม่ถูกต้องตามกฎหมายของเยาวชน

เยาวชนกระทำผิดกฎหมายมักจะมีบุคลิกภาพที่ไม่มั่นคง รู้สึกขาดความปลอดภัย ชวนเคือง และโกรธง่าย รู้สึกกลัวใจเกี่ยวกับตนเอง ต้อตึง ทำท่าย ชอบทำลาย มีความรู้สึกเป็นศัตรู (Ahlstrom and Havighurst cited by Helms and Turner 1981 : 418) พบว่าคนที่ตื่นเต้นตกใจง่าย เจ้าอารมณ์ เจ้าคิดเจ้าแค้น ต้อต้อและมีอัตมโนทัศน์ไม่ดี ชอบทะเลาะวิวาทก่อเรื่องวุ่นวาย ต้อต้อสังคม มีการเรียนต่ำ (Roff, Sells and Golden cited by Helms and Turner 1981 : 148) มีเชาว์ปัญญาต่ำทำอะไรไม่คำนึงถึงผลลัพท์ในอนาคต ติดยาเสพติด ต้มสุรา สูบบุหรี่ ชอบมั่วสุม มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (J.C. Coleman, Butcher ; and Carson cited by Helms and Turner 1981 : 418)

เฮลล์และเทอเนอร์ (Helms and Turner 1981 : 419) แบ่งสาเหตุการกระทำผิดกฎหมายออกเป็น 2 อย่าง

1. องค์ประกอบทางครอบครัว สภาพครอบครัวที่แตกแยก บ้านแตก (Broken Homes) บิดามารดาหย่าร้างกัน หรือบิดามารดาเสียชีวิตหนึ่งคนหรือเสียชีวิตทั้งคู่ การหนีออกจากบ้าน บิดามารดาแยกกันอยู่ ชัฟเฟอร์ และคุนด์ตัน (Schafer and Kundten 1967) เชื่อว่าครอบครัวมีผลทำให้เด็กและวัยรุ่นกระทำผิดกฎหมาย ครอบครัวที่มีความสุข บิดามารดา รักใคร่สนิทสนม ให้ความรักความอบอุ่นแก่บุตร เด็กจะมีสุขภาพจิตดี อ่อนโยน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แต่ถ้าครอบครัวไม่มีความสุข มีการทะเลาะวิวาทกัน ไม่รักใคร่กลมเกลียวกัน หรือบิดามารดาหย่าร้าง แยกกันอยู่ หรือครอบครัวที่ขาดระเบียบวินัย ให้ความอบอุ่นแก่เด็กไม่เพียงพอ เด็กจะมีพฤติกรรมก้าวร้าว ชอบทะเลาะวิวาท รู้สึกขาดความอบอุ่น ไม่ปลอดภัย ไม่ไว้ใจผู้อื่น ขาดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เก็บตัว ทำผิดง่ายเพราะไม่คิดว่าใครจะมาเสียใจ คบเพื่อนไม่ดี (สมคิด ศรีสังคม 2520 : 27)

2. องค์ประกอบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มักจะมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมระดับต่ำ อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด หรือแหล่งเสื่อมโทรม องค์ประกอบนี้มีสาเหตุมาจาก

- 1) ข้อเสียหายของสังคมวัยรุ่น และความต้องการทางเศรษฐกิจมาก มีความขาดแคลน
- 2) ความสับสนในการเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจ และความไม่พอใจในสภาพของตน
- 3) แนวทางขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีกฎเกณฑ์สูง เช่น การศึกษาและจำกัดลักษณะของบุคคลไว้เข้มงวด
- 4) ผู้ล้มเหลวจะได้รับความเสียหายมาก มีพฤติกรรมที่ทำงานเป็นระบบแบบอัตโนมัติ

พบว่าพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเยาวชนกระทำผิดกฎหมายส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับต่ำ ในระดับกลาง และระดับสูงมีน้อย

สภาวะทางเศรษฐกิจของชุมชนและครอบครัวไม่ดี และประสบกับปัญหาความเสื่อมโทรมทางเศรษฐกิจไม่ว่าจากสาเหตุใด ทำให้ระบบเศรษฐกิจตกต่ำ เกิดภาวะว่างงาน อดคัดขาดแคลน ข้าราชการมากแวง อำนาจการซื้อลดต่ำลง ซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชนผู้มีรายได้น้อย เพื่อการดำรงชีพของครอบครัว บิดามารดาจะต้องทำงานเพื่อหารายได้จุนเจือครอบครัว

ถ้าค่าครองชีพสูงขึ้นบิดามารดาก็ต้องทำงานมากขึ้นเพื่อให้มีรายได้มาใช้ในครอบครัวอย่างเพียงพอ ไม่มีเวลามาสนใจดูแลและอบรมบุตร จำต้องปล่อยปละละเลย ไม่ได้กวดขันในเรื่องการเรียน เรื่องศีลธรรมจรรยา มารยาท เยาวชนจะมีความเป็นอยู่อย่างขาดระเบียบแบบแผน การกินอยู่ไม่ดี เจ็บไข้ก็ไม่ได้รับการดูแลรักษา เมื่อเยาวชนมีความเป็นอยู่อย่างอดอยาก ต้องการอะไรก็ไม่ได้ สิ่งเหล่านี้จะเป็นสาเหตุให้เยาวชนหันไปกระทำผิดกฎหมาย เพื่อให้ได้เงินมาใช้จ่ายสนองความต้องการและความอดอยากหิวโหยของตน

สภาพของสังคมและวัฒนธรรม มีอิทธิพลต่อความประพฤติของเด็ก สังคมใดมีวัฒนธรรมและความประพฤติอย่างไรสมาชิกในสังคมมักจะมีพฤติกรรมไปทางเดียวกัน แม้ว่าสิ่งแวดล้อมจะมีผลต่อสมาชิกแต่ละคนได้ไม่เท่ากัน เพราะยังขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของสมาชิกที่ได้รับบริการหล่อหลอมจากครอบครัว แต่สมาชิกก็ต้องพยายามปรับตัวอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้เข้ากับสังคมได้ จึงมีโอกาสดังกล่าวที่ว่าพวกมากลากไป ยิ่งในสภาพแวดล้อมไม่ดีสมาชิกในสังคมก็มีโอกาสรับเอาสิ่งไม่ดีเอาไว้ในบุคลิกภาพ บริเวณชุมชนที่อยู่อาศัยเป็นแหล่งเสื่อมโทรม มีความเป็นอยู่ไม่ดี สมาชิกในชุมชนมักมีความประพฤติที่ผิดระเบียบของสังคมและไม่ถูกทำโทษโดยสังคมเขาก็เกิดความชอบและทำตาม ซึ่งจากสถิติพบว่าแหล่งที่มีความกระทำผิด เช่น ลักเล็กขโมยน้อย การค้าของผิดกฎหมาย ค้ายาเสพติด การพนัน ช่องโจรและอันธพาล เด็กจะมีทัศนคติที่ผิดเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากผู้ใหญ่และสังคมที่ผิดดังกล่าว นอกจากนี้แล้วสื่อสารมวลชนได้แก่ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หนังสืออ่านเล่น ฯลฯ เหล่านี้ก็มีอิทธิพลต่อเยาวชนที่จะโน้มน้าวจิตใจและทัศนคติของเยาวชนให้เห็นผิดเป็นชอบได้ เพราะเยาวชนมีสัญชาตญาณของการชอบเลียนแบบเมื่อเห็นจากภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ก็ลอกเลียนแบบแล้วนำไปปฏิบัติตาม แม้ว่าจะผิดศีลธรรมและกฎหมายโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

ปัญหาขาดการศึกษาก็เป็นปัญหาหนึ่งที่เยาวชนจะตกเป็นเหยื่อของคนฉลาดที่จะล่อลวงไปกระทำผิดได้

หน่วยงานที่รับผิดชอบการกระทำผิดของเยาวชน (อัยการ ดิษยะบุตร และคณะ 2531) ดังได้กล่าวมาแล้วว่าเยาวชนเป็นอนาคตของชาติ จึงเป็นหน้าที่ของทั้งภาครัฐบาล และเอกชนที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อเยาวชนเหล่านี้ เพื่อช่วยให้เขากลับไปสู่สังคมได้ตามปกติ รัฐบาลได้จัดหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบให้ความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน

ก. ด้านกฎหมาย ได้มีศาลคดีเด็กและเยาวชน คอยพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและ

วัยรุ่น โดยแบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายคือ

1. ฝ่ายตุลาการ พิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่อายุเกินกว่า 7 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี (ก่อนยื่นคำฟ้อง) ตามความเหมาะสม

2. ฝ่ายวินิจฉัยและคุ้มครองเด็ก มีหน้าที่ให้การสงเคราะห์คุ้มครองแก้ไขความประพฤติอบรมสั่งสอน โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบได้แก่

2.1 สถานแรกรับ (บ้านเมตตา) บริการในรูปจัดบ้านพักรับเด็กและเยาวชนที่ต้องหาคดีอาญาเป็นครั้งแรกซึ่งพนักงานสอบสวนนำส่งซึ่งอยู่ในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาของศาลเกี่ยวกับความประพฤติและบุคลิกลักษณะของเยาวชน เพื่อรวบรวมเป็นรายงานที่จะเสนอศาลประกอบการพิจารณาพิพากษาและดำเนินการศึกษาอบรมวิชาสามัญถึงระดับประถมปลายกับวิชาชีพเบื้องต้นและอบรมจริยศึกษาแก่เด็กและเยาวชน

2.2 กองคุมประพฤติ ทำการสืบเสาะข้อเท็จจริงของสิ่งแวดล้อมสาเหตุและความเห็นเกี่ยวกับเยาวชนที่ต้องหาคดีอาญา รวมทั้งสืบหาข้อเท็จจริง ความสัมพันธ์ในครอบครัว ทรัพย์สินเกี่ยวกับผู้เยาว์ในคดีแพ่ง เพื่อรวบรวมเป็นรายงานเสนอต่อศาลประกอบการพิจารณา

2.3 กองแพทย์ ทำการตรวจวิเคราะห์ทางกายและทางจิตของเด็กและเยาวชนเพื่อรายงานประกอบการพิจารณาพิพากษาของศาล และรักษายาบาลเด็กและเยาวชนที่เจ็บป่วย

2.4 สถานแนะนำ มีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองเด็กที่มีปัญหาทางความประพฤติและแก้ไขปัญหาดิจใจเด็กที่ผิดปรกติเนื่องจากความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญาสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น

2.5 สถานฝึกและอบรม (บ้านกรุณา) ตั้งอยู่ถนนสรรพาวุธ แขวงบางนา เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนชาย ที่ศาลมีคำสั่งให้ฝึกอบรมแก้ไขความประพฤติ มีการสอนวิชาสามัญ ถึงระดับประถมปลาย ฝึกวิชาชีพ ช่างไม้ ช่างเย็บผ้า ช่างตัดผม ช่างพิมพ์ ช่างศิลปกรรม ดนตรี ช่างโลหะ ช่างเครื่อง และวิชาเกษตรกรรม แก่เด็กและเยาวชนตามหลักสูตรการศึกษาพิเศษ ส่วนบ้านมุทิตาเป็นสถานฝึกและอบรมเยาวชนรุ่นเล็กอายุไม่เกิน 14 ปี

2.6 สถานกักและอบรม (บ้านอุเบกขา) ทำการฝึกอบรมเยาวชนชายอย่างเข้มงวด ทั้งในด้านระเบียบวินัย การใช้แรงงานแก่เยาวชนชายที่ศาลสั่งให้กักและอบรม

ส่วนมากเป็นเยาวชนที่ใช้วิธีการฝึกและอบรมแล้วไม่ได้ผล การบริการด้านการศึกษาและวิชาชีพ จัดทำเองเดียวกับสถานฝึกและอบรม

2.7 สถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง (บ้านปราณี) อยู่ชอยท่าข้าม ถนนมหาธาตุ ปากคลองตลาด แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระมหานคร กรุงเทพมหานคร ทำการฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิง ซึ่งศาลมีคำสั่งให้ฝึกอบรมวิชาชีพ ช่างเย็บ การฝีมือ ช่างเสริมสวย ช่างประดับมุก และให้การศึกษาวินัยระหว่างทำการสอบสวนพิจารณาคดี

สถานที่ดำเนินการฝึกอบรมมี 2 ประเภท

1. สถานฝึกและอบรม ดำเนินการฝึกอบรมแบบธรรมดาเป็นเยาวชนที่ได้รับการอบรมจากภายนอก แล้วยังไม่เปลี่ยนความประพฤติเป็นคนดี แต่ยังไม่มีความประพฤติดีพอไปทางร้ายมากนัก

2. สถานกักกันและอบรม ดำเนินการฝึกอบรมแบบเข้มงวด รับเยาวชนที่ปฏิบัติตัวไม่ก้าวหน้าจากสถานฝึกและอบรมหรือรับเยาวชนที่มีความประพฤติดีพอไปทางร้ายมาก ซึ่งถ้าใช้วิธีการฝึกและอบรมจะเบาไปและใช้วิธีจำคุกก็หนักไป

การฝึกอบรมมีดังนี้

1. อบรมวิชาสามัญ ทดสอบพื้นฐานความรู้ของเยาวชนเสียก่อนแล้วจึงจัดเข้าชั้นเรียน ทางสถานพินิจได้จัดตั้งเป็นโรงเรียนการศึกษาผู้ใหญ่สอนโดยครูของสถานพินิจ เวลาสอบไล่ กรมสามัญศึกษาจะส่งกรรมการมาสอบให้ เมื่อสอบไล่ได้ก็มีประกาศนียบัตรออกให้ หลักสูตรการสอนมีถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ถ้าเด็กสมควรและจำเป็นต้องศึกษาสูงกว่านี้และเด็กมีความประพฤติดีไว้วางใจได้ ก็จะจัดให้ไปศึกษาภายนอกโดยขออนุญาตต่อศาลเพราะเป็นการศึกษาประเภทไปมาและนอกเวลาเรียนจะต้องเข้ารับการฝึกอบรมด้วย

2. อบรมวิชาชีพ นอกเวลาเรียนวิชาสามัญ เช่น ช่างไม้ ช่างตัดผม ช่างพิมพ์ ช่างเย็บเสื้อผ้า การช่างสตรี และงานศิลปหัตถกรรม วิชาการเกษตร ได้แก่การทำสวนครัว และเลี้ยงสัตว์ หลังฝึกอบรมหลักสูตร 6 เดือนแล้วจะต้องสอบเพื่อรับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการเป็นประจำทุกปี

3. อบรมด้านจริยศึกษาหรือทางจิตใจ ได้รับการอบรมจากอนุศาสนาจารย์ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก จากผู้พิพากษาและพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย

ข. กรมราชทัณฑ์ เป็นงานของกรมราชทัณฑ์เกี่ยวกับวัยรุ่นอายุ 18-21 ปี ที่กระทำผิดและถูกศาลพิพากษาให้กักขัง นโยบายของกรมราชทัณฑ์เพื่อปรับเด็กให้เป็นพลเมืองดี สถานการกักขังจึงมีลักษณะเป็นโรงเรียนประจำมากกว่าที่คุมขัง มีการกักขังบริเวณ มีการอบรมทางหนังสือพิมพ์ การกีฬาและวิชาชีพ เพื่อให้เยาวชนมีการเจริญเติบโตทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เยาวชนชายจะขังที่ทัณฑสถานวัยหนุ่มมี 2 แห่งคือ ที่กรุงเทพมหานครและที่พระนครศรีอยุธยา ส่วนเยาวชนหญิงฝากขังที่ทัณฑสถานหญิงคลองเปรม

ค. กรมประชาสงเคราะห์ ดำเนินการร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจกองกำกับการและสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน สอดส่องดูแลความประพฤติเด็ก เด็กที่อยู่ในขอบข่ายการควบคุมและสงเคราะห์ คือ เด็กเร่ร่อน ขอดทาน และเด็กกระทำผิดกฎหมาย

สรุปได้ว่าหน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบพยายามมุ่งเน้นให้เยาวชนเป็นคนดี แต่การช่วยเหลืออย่างหนึ่งคือ ควรจะมุ่งเน้นให้การช่วยเหลือเขาในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (Self-Concept) เนื่องจากความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง หรืออัตมโนทัศน์เป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติของเยาวชน การให้ความช่วยเหลือเขาไม่ว่าวิธีใดก็ตาม เพื่อให้เขาได้เข้าใจและมองตนเองในสภาพที่เขาเป็นจริง เมื่อความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของเขาเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพที่เป็นจริง เขาจะได้ประพฤติตัวสอดคล้องกับอัตมโนทัศน์นั้น ซึ่งในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มแก่เยาวชนกระทำผิดกฎหมายที่สถานฝึกและอบรมบ้านกรูณา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คริปนิส (Kipnis 1961) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์ที่สัมพันธ์กับการรับรู้ของผู้อื่น มุ่งดูความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติแต่ละคนเกี่ยวกับตนเอง และการปรับตัวของตนเอง การเปลี่ยนแปลงอัตมโนทัศน์โดยให้การปรึกษาเป็นกลุ่มและอาศัยทฤษฎีและแนวคิดของเฟสทินเจอร์ (Festinger) ที่มีข้อมูลการประเมินตน เขาจะได้เห็นรูปแบบของผู้อื่น และสรุปข้อแตกต่างที่ได้รับการสะท้อนจากผู้อื่น กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชายจำนวน 87 คน จากมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ รัฐอิลลินอยส์ จากการศึกษาพบว่าแต่ละคนเข้าใจเพื่อน ๆ เขามาก

เท่ากับตัวเขาเอง จากการสนทนาเขามีความเชื่อมั่นต่ำในขณะประเมินบุคลิกภาพ แต่ทุกคนก็พยายามเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพตลอดเวลา มีความสนิทสนมกันมากที่จะรับรู้เรื่องของแต่ละบุคคล และช่วยกันแนะแนวทางสร้างความเข้าใจรูปแบบของตน

เฮอเบิร์ต โจเซฟ และแลน (Herbert W. Marsh, Josep D. Relich and Lan D. Smith 1983) ทำการศึกษาความแตกต่างกันของอัตมโนทัศน์ในเพศหญิงและชายในเด็กนักเรียนชั้นมัธยม จำนวน 655 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งเป็นเพศเดียวกันและอีกกลุ่มต่างเพศ ให้ทำแบบสอบถามที่อธิบายเกี่ยวกับตน ผลการศึกษาพบว่าเพศที่ต่างกันจะมีอัตมโนทัศน์ที่ต่างกัน

วิลเลียม และอลิซ (William J. Mc Guire and Alice Padwaes Singer 1976) ศึกษาถึงอัตมโนทัศน์ด้านร่างกายเป็นที่น่าสนใจ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาในระดับวัยรุ่นหญิง 127 คน ชาย 125 คน จุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาดูว่ามีการยอมรับหรือไม่ว่าอัตมโนทัศน์ด้านร่างกายเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบพัฒนาการทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับรูปร่างหน้าตาที่ดึงดูดความสนใจ สรุปได้ว่าการยอมรับความสนใจในรูปร่างหน้าตานั้นมีความสัมพันธ์กับสถานการณ์อื่น ๆ ด้วย

กรรณิการ์ ภูประเสริฐ (2518) ศึกษาอัตมโนทัศน์ของเยาวชนที่ศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวานาพิทยพัฒน์ว่า อัตมโนทัศน์ของเยาวชนที่ศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวานาพิทยพัฒน์แตกต่างกับอัตมโนทัศน์ของเยาวชนที่ไม่ได้ศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวานาพิทยพัฒน์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

กาญจนา เก้าเอี้ยน (2523) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลำดับการเกิดและอัตมโนทัศน์ โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลำดับการเกิดกับอัตมโนทัศน์ของลูกคนโต คนกลาง และคนสุดท้อง โดยเปรียบเทียบคะแนนอัตมโนทัศน์ของกลุ่มตัวอย่างจากลักษณะครอบครัวชายล้วน หญิงล้วน ชายหญิงคละกันในสามลำดับการเกิด กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนจากโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานครที่มีอายุ 14-17 ปี มีพี่น้อง 3-5 คน จำนวน 336 คน เป็นลูกคนโต 112 คน ลูกคนกลาง 112 คน ลูกคนสุดท้อง 112 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม

อ้อมโนทัศน์ของปีแอร์สและแอริส ซึ่งแปลโดย จุไรรัตน์ เปรมขะฐิเยร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล คือการวิเคราะห์ความแปรปรวน 2 ทาง ผลการวิจัยแสดงว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมี นัยสำคัญระหว่างคะแนนจากแบบสอบถามอ้อมโนทัศน์ของกลุ่มตัวอย่างที่มาจากลำดับการเกิด ต่างกัน

สืบศักดิ์ วิทยานนท์ (2515) ทำการเปรียบเทียบจุดมุ่งหมายในชีวิตของเด็กวัยรุ่น ชายที่กระทำผิดกฎหมาย และที่ไม่กระทำผิดกฎหมาย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากสถานพินิจและ คும்ครองเด็กกลางจำนวน 63 คน และเด็กวัยรุ่นชายจากโรงเรียนโยธินบูรณะ จำนวน 63 คน พบว่าเด็กที่กระทำผิดกฎหมายมีจุดมุ่งหมายในชีวิตต่ำกว่าเด็กที่ไม่ทำผิดกฎหมายในด้านการ ศึกษา การประกอบอาชีพ การสร้างประโยชน์แก่สังคม การปฏิบัติต่อบิดามารดา

และได้มีการนำแบบวัดอ้อมโนทัศน์เทเนสซีมาใช้ในการวิจัย ดังงานวิจัยต่อไปนี้

มาร์ค และ ริชาร์ดส์ (Herbert W. Marsh and Garry E. Richards 1988 : 612-624) ทำการศึกษาแบบวัดอ้อมโนทัศน์เทเนสซี ดูค่าความเชื่อมั่น โครงสร้างและ ความเที่ยงตรงในเนื้อหา กลุ่มตัวอย่างมี 343 คน อายุระหว่าง 16-37 ปี ส่วนใหญ่ยังไม่ แต่งงาน และเป็นชาย 3 ใน 4 ส่วน เป็นเด็กนักเรียน 3 ใน 4 ส่วน โดยให้ทำโปรแกรม กิจกรรมทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่มเป็นเวลา 26 วัน แล้วให้ตอบแบบวัดอ้อมโนทัศน์ เทเนสซีและแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ผลการวิจัยพบว่าแบบวัดอ้อมโนทัศน์เทเนสซี และแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองมีความสัมพันธ์กัน การสังเกตจากภายนอกจะเป็น ข้อมูลสนับสนุนการประเมินผลโครงสร้างภายในของแบบวัดอ้อมโนทัศน์

จรัล พรหมคำตัน (2514) ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองและความเข้าใจ ในการอ่านของเด็กวัยรุ่นในชนบทช่วงอายุ 14 ถึง 19 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 3 โรงเรียนมัธยมชนบทในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน ปีการศึกษา 2514 จำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของ Tennessee Self-Concept Scale และแบบทดสอบความเข้าใจในการอ่านผลการวิจัย พบว่าเด็กวัยรุ่นชายและ เด็กวัยรุ่นหญิงในชนบทมีอ้อมโนทัศน์ในด้านความพึงพอใจตนเองแตกต่างที่นัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 ในด้านส่วนบุคคล ครอบครัว แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .5 ด้านอื่นทั้ง

เด็กชายและเด็กหญิง ไม่มีความแตกต่างกัน

มานิดา กริยาผล (2524) ศึกษาผลของ "กลุ่มสัมพันธ์ใจ" ที่มีต่ออัตรานอนหลับของนักเรียนที่มีความพิการทางกายในโรงเรียนศรีสังวาลย์ จำนวน 16 คน โดยพบกันจำนวน 8 ครั้ง สัปดาห์ละ 2 ครั้ง เป็นเวลา 1 ชั่วโมง 30 นาทีต่อครั้ง เครื่องมือที่ใช้วัดคือแบบวัดอัตรานอนหลับเทเนสซี พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างคะแนนที่เพิ่มขึ้นทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

กิ่งเพชร ธนะชัยวิบูลย์วัฒน์ (2534) ศึกษาอัตรานอนหลับของวัยรุ่นเพศชายที่กระทำผิดกฎหมายในสถานฝึกอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก จำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบวัดอัตรานอนหลับเทเนสซี และแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของ ชูศรี หลักเพชร และสมพงษ์ ตีรพันธ์ ผลการวิจัยพบว่าวัยรุ่นเพศชายที่กระทำผิดกฎหมายที่บิดามารดาอยู่ร่วมกันมีอัตรานอนหลับสูงกว่าวัยรุ่นเพศชายที่กระทำผิดกฎหมายที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ร่วมกัน วัยรุ่นชายที่กระทำผิดกฎหมายที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด กวดขัน แบบปล่อยปละละเลย และแบบประชาธิปไตย มีอัตรานอนหลับแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ในด้านร่างกาย ส่วนตัว ครอบครั้ว สังคม ความเป็นเอกลักษณ์ พฤติกรรมที่ตนเองแสดงออกและด้านรวม ส่วนด้านศีลธรรมจรรยา วินิจฉัยวิจารณ์ตนเองและความพึงพอใจในตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 วัยรุ่นชายที่กระทำผิดกฎหมายครั้งแรกที่อยู่ในสถานฝึกและอบรม ระยะเวลา 1-6 เดือน ระยะเวลากว่า 6 เดือน ถึง 1 ปี และระยะเวลา 1 ปีขึ้นไป มี อัตรานอนหลับทั้ง 10 ด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

นอกจากนี้แล้วงานวิจัยที่ใช้สนับสนุนการวิจัยเป็นการวิจัยที่ใช้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มมาพัฒนาอัตรานอนหลับ โดยแบบวัดอัตรานอนหลับเทเนสซี คือ

พรรณวิภา ถาวรประเสริฐ (2533) ศึกษาผลของการใช้กลุ่มบำบัดแบบประคับประคองที่มีต่ออัตรานอนหลับ และการติดตามเสวนิตติซ้ำของผู้ป่วยที่มารับการรักษาในโรงพยาบาลจิตเวชารักษ์ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลอง 8 คน กลุ่มควบคุม 12 คน ทดลองใน

เวลา 8 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 24 ชั่วโมง และวัดด้วยแบบวัด
 อັตมโนทัศน์เทนเนสซี ผลการวิจัยพบว่าอັตมโนทัศน์เกือบทุกด้านของผู้ติดยาเสพติดสูงขึ้นกว่าก่อน
 การทดลองอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีคะแนนอັตมโนทัศน์สูงกว่ากลุ่มที่
 ไม่ได้ทำการบำบัดเกือบทุกด้าน

จากผลงานวิจัยมีผู้นำแบบวัดอັตมโนทัศน์เทนเนสซีไปใช้ในการวัดอັตมโนทัศน์ทั้ง
 ในบุคคลปกติ บุคคลพิการ และเยาวชนกระทำผิดกฎหมาย ซึ่งผลการวิจัยเยาวชนเหล่านี้มี
 อັตมโนทัศน์แตกต่างกันไป นอกจากนี้ได้มีผู้นำวิธีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มในรูปแบบกลุ่ม
 สัมผัสใจ และกลุ่มประคับประคอง มาใช้การพัฒนาอັตมโนทัศน์ของบุคคลปกติและบุคคลพิการ
 แต่ยังไม่มีการศึกษาถึงผลการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มจะช่วยพัฒนาอັตมโนทัศน์ของเยาวชน
 กระทำผิดกฎหมาย ผู้วิจัยจึงนำการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มมาใช้พัฒนาอັตมโนทัศน์ของ
 เยาวชนกระทำผิดกฎหมายเหล่านี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มที่มีต่ออັตมโนทัศน์ของเยาวชน
 กระทำผิดกฎหมาย

สมมติฐานของการวิจัย

1. เยาวชนกระทำผิดกฎหมายที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม มีคะแนน
 อັตมโนทัศน์เพิ่มขึ้นกว่าก่อนการได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม
2. เยาวชนกระทำผิดกฎหมายที่เข้ารับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม จะมี
 คะแนนอັตมโนทัศน์สูงกว่ากลุ่มที่ยังไม่เข้ารับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย หมายถึง เยาวชนกระทำผิดกฎหมายชายที่มีอายุตั้งแต่
 15 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปแต่ไม่ถึง 18 ปีที่อยู่ในสถานฝึกและอบรมบ้านกรุณาในช่วง 1 ธันวาคม 2534 -
 15 กุมภาพันธ์ 2535 โดยสุ่มตัวอย่างจากผู้ที่ได้รับคะแนนจากการประเมินอັตมโนทัศน์ด้วย
 แบบวัดอັตมโนทัศน์เทนเนสซี (Tennessee Self-Concept Scale) ได้คะแนนอยู่ในระดับ

เท่ากับหรือต่ำกว่าคะแนนกึ่งกลางของคะแนน P ทั้งหมด (Total Positive Score) คือ เท่ากับหรือต่ำกว่า 312 และสมัครใจเข้ารับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม จำนวน 16 คน โดยนำมาสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่ 1 และ 2 กลุ่มละ 8 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม

2.2 ตัวแปรตาม คือ คะแนนที่ได้จากแบบวัดอัตมโนทัศน์เทนเนสซี

การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มในการวิจัยนี้ ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ทั้งหมดรวม 10 สัปดาห์ จัดขึ้นระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2534 - 15 กุมภาพันธ์ 2535 โดยกลุ่มใช้เวลาทดลองสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละประมาณ $1\frac{1}{2}$ ชั่วโมง จำนวน 10 ครั้ง รวมเวลา 15 ชั่วโมง หลังจากสิ้นสุดการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มในกลุ่มทดลองที่ 1 แล้วก็เริ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มในกลุ่มทดลองที่ 2 ต่อโดยใช้ระยะเวลาเช่นเดียวกับกลุ่มทดลองที่ 1 ดำเนินการวิจัยที่สถานฝึกและอบรมบ้านกรุณา ตั้งอยู่ถนนสรรพาวุธ แขวงบางนา เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดอัตมโนทัศน์เทนเนสซี (Tennessee Self-Concept Scale) ของ วิลเลียม เอช ฟิตส์ (William H. Fitts) ที่มีแนวทฤษฎีพื้นฐานของโรเจอร์สที่ศึกษาบุคคล ในลักษณะ Internal Frame of Reference และ External Frame of Reference ฉบับดัดแปลงเป็นภาษาไทยโดย อ่ำไพ ศิริพิพัฒน์

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

เยาวชนกระทำผิดกฎหมาย หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 14 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป แต่ไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ที่อยู่ในสถานฝึกอบรมบ้านกรุณา - ซึ่งไม่รวมบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้วโดยการสมรสและต่อมาบุคคลนั้นขาดจากการสมรสแล้ว ได้กระทำผิดตามที่กฎหมายระบุไว้

อัตมโนทัศน์ หมายถึง โครงสร้างตนเองของบุคคล เป็นการรับรู้และความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตน ที่บุคคลมีต่อตนเอง ประกอบด้วย การรับรู้ลักษณะและความสามารถของตน การรับรู้และความนึกคิดที่เกี่ยวกับตนในด้านที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม คุณค่าที่ให้กับประสบการณ์เป้าหมายและอุดมคติที่รับรู้ว่ามีความค่าในทางบวกและลบ ในการวิจัยครั้งนี้คณะนักวิจัยได้ดำเนินการวิจัยครั้งนี้คณะนักวิจัยด้านส่วนรวมทั้งหมด ได้จากการตอบแบบวัดอัตมโนทัศน์เทนเนสซี (Tennessee Self-Concept Scale) ของวิลเลียม เฮช พิตส์ ฉบับที่ดัดแปลงเป็นภาษาไทยโดย อำไพ ศิริพิพัฒน์

การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม เป็นการให้การช่วยเหลือโดยอาศัยกระบวนการกลุ่ม การจัดโครงสร้าง วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยอาศัยบรรยากาศแห่งการเอื้ออำนวย ความอบอุ่น การยอมรับ ความห่วงใย ความลึกซึ้ง และจริงใจ การมีปฏิสัมพันธ์กัน มีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน นักจิตวิทยาการปรึกษาจะมีบทบาทในการช่วยเหลือเพื่อให้สมาชิกได้เข้าใจและเรียนรู้พฤติกรรมของตน เรียนรู้ที่จะยอมรับตนเอง รู้จักใช้ศักยภาพของตนในการกำหนดเป้าหมายสำหรับตน และดำเนินพฤติกรรมใหม่ สมาชิกจะเป็นแบบฉบับซึ่งกันและกัน มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน สมาชิกกลุ่มมีจำนวน 16 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน ทำกลุ่มสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละประมาณ 1 1/2 ชั่วโมง จำนวน 10 ครั้ง รวม 15 ชั่วโมง หลังจากสิ้นสุดการทำกลุ่มในกลุ่มทดลองที่ 1 ก็ทำกลุ่มในกลุ่มทดลองที่ 2 ต่อทำเช่นเดียวกับกลุ่มที่ 1 รวมเวลาในการดำเนินการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มทั้งหมด 10 สัปดาห์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผลของการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มต่อการเพิ่มอัตมโนทัศน์ในเยาวชนกระทำผิดกฎหมาย
2. เพื่อเป็นแนวทางในการนำการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มไปใช้กับเยาวชนกระทำผิดกฎหมายต่อไป